

GOE GESPEELD!

COLOFON

Spelers van dienst

Goe gespeeld! is een Virus-project van volgende jeugdorganisaties: Karuur, Kind & Samenleving, KLJ, KSJ-KSA-VKSJ, Steunpunt Jeugd en de Vlaamse Dienst Speelpleinwerk (VDS).

Virus-projecten streven naar een aanstekelijk lokaal jeugdbeleid door lokale jeugdwerkers te ondersteunen.

Hoofredactie

Jo Van den Bossche (VDS)

Redactie

Dimitri Meersman (VDS)

Francis Vaningelgem (Kind en samenleving)

Gerrit Beutels (KLJ)

Hanne Verhuyzen (Karuur)

Ilse Schoofs (VDS)

Joris Velleman (Steunpunt Jeugd)

Katrijn Gijssels (Steunpunt Jeugd)

Leen Van Bockstal (KSJ-KSA-VKSJ)

Mieke Vanoppen (VDS)

Peter Dekeyser (Kind & Samenleving)

Tinne De Maeyer (Steunpunt Jeugd)

Eindredactie

Jan De Ryck

Vormgeving

Emma Thyssen

We danken verder iedereen die ook nog iets te zeggen had over spelende kinderen – wat we al dan niet schaamteloos overnamen.

www.goegespeeld.be

p/a Steunpunt Jeugd vzw
Arenbergstraat 1 D
1000 Brussel
T 02 551 13 50
F 02 551 13 85
info@steunpuntjeugd.be
www.steunpuntjeugd.be

mei 2009
V.U. Kris Lamberts

GOE GESPEELD!

U BEDOELT?

Jaar na jaar ondervinden we in het jeugdwerk dat spelende kinderen bijna een bedreigde soort zijn geworden: ze mogen geen lawaai meer maken, ze mogen niks gevaarlijks doen, ze moeten altijd proper worden afgeleverd... (zucht!)

Een pak jeugdorganisaties zijn daar niet echt happy mee: zij maakten van 'spelen' hun jaarthema. En ze schaarden zich enthousiast achter het idee dat ondertussen ook binnen het speelpleinwerk opborrelde: als we nu eens met z'n allen, met Virus, een campagne opzetten over SPELEN, een pleidooi voor nog écht spelen, over GOE SPELEN, zonder de 'd' want spelen is ook nooit 'af' of 't' is soms ook met een hoek af... En daarbij: zo zeggen die klein mannen het zelf ook. Goe Gespeeld! dus.

Moeten we jou als jeugdwerker dan nog wel overtuigen? Allicht niet: jij ondervindt zelf ook wel dat er opnieuw meer speelruimte mag zijn voor kinderen. Fysieke en psychische ruimte. Richten we onze pijlen dan niet op de verkeerde doelgroep? Toch niet: we willen jou wat meer voedsel geven, om niet met je mond vol tanden te moeten staan wanneer je op je donder krijgt van de mama die haar kleine proper wil komen afhalen. We willen je argumenten geven die je als jeugdwerker kan gebruiken om je schepen te overtuigen om toch maar die slordige timmerhoek vol afvalhout toe te laten. Want als jij weet hoe je je kan verdedigen, dan kan je ook zelf in het offensief gaan en anderen over de streep halen. Je collega-animatoren in je eigen jeugdvereniging, maar ook de collega's in de jeugdraad, en zeker de ouders waarmee je in contact komt.

GOE GELINKT

Je staat er niet alleen voor. Het afgelopen jaar viel het je misschien al op: er gebeurde plots heel wat om het spelen van kinderen weer volop in de aandacht te brengen. Een groot onderzoek naar waar en hoe kinderen vandaag spelen, in opdracht van de Vlaamse Overheid, mondde uit in een groots Colloquium Buitenspelen. Voor het tweede jaar op rij was er de BuitenSpeelDag, er verscheen een straf boek ('Het laatste kind in het bos' van Richard Louv) en een dito reeks in Humo (van Jan Hertoghs), er waren de jaarthema's van enkele jeugdwerkorganisaties... Daar komt nu deze Goe Gespeeld! brochure bij, maar ook een stempel (zodat je eigen lokale initiatieven kan labelen met 'Goe Gespeeld!'), en V!rus ontwikkelt later ook nog een instrument om binnen je jeugdraad mee aan de slag te gaan (zodat je stevig staat tegen het volgende JeugdBeleidsPlan). Met z'n allen aan hetzelfde zeel trekken dus, en ruimte vragen voor spelende kinderen!

Claim de ruimte?!

En dan hebben we (en velen met ons) nog een boodschap voor iedereen: kinderen moeten zelf de ruimte in de samenleving kunnen innemen die ze nodig hebben. Dat heeft niks te maken met bezettingen of burgerlijke ongehoorzaamheid of andere acties. We vragen niet veel. Alleen maar dat onze overheden voldoende kwantitatieve ruimte voor spelende kinderen vooropstellen, maar ook kwalitatieve ruimte. Eén voorbeeld, en dan wordt alles duidelijk: het marktplein in een gemeente werd enkele jaren geleden heraangelegd met een kunstige waterfontein, die gelijk met de grond verzonken ligt. Een knap ontwerp, want kunstig, sfeervol... Een computerprogramma doet straaltjes uit de grond spuiten die elkaar achtervolgen, plots met twintig gelijk een seconde lang in de lucht hangen of schijnbaar met elkaar in gesprek gaan. Maar vooral: zo leuk voor de kinderen om erdoor te lopen of te fietsen, om een straaltje op te vangen, om niet (of net wel) nat te worden! Kinderen claimen de ruimte dus, om te spelen!

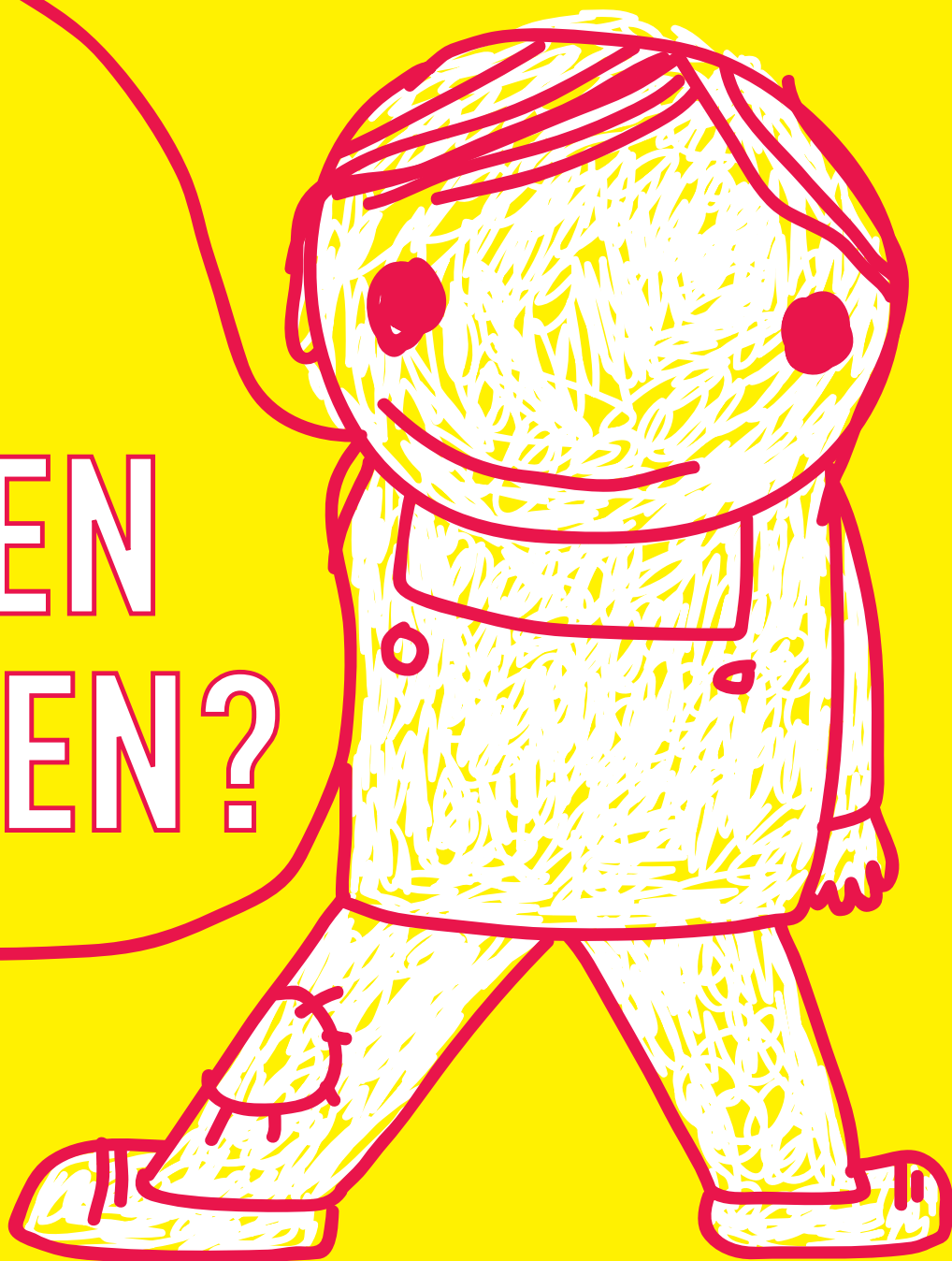
WAT ZIT ERIN VOOR JOU?

Wat is goe spelen? We geven geen definitie. We zoeken niet naar waar spelen allemaal goed voor is (maar je vindt er wel enkele voorbeeldjes van). We zochten enkele boeiende thema's, en lieten daar onze speelideeën op loos:

- Mag ik buiten spelen? (over spelen in niet-georganiseerd verband)
- No risk, no fun (over risico en veiligheid)
- Schipper mag ik oversteken, ja of nee? (over spelen en mobiliteit)
- JAventuurlijk, avonTUURLIJK! (over avontuurlijk spelen)
- [Sidder en beef!] Omdat het goed voor je is! (over bewegen, sport, gezondheid)
- Ge kunt de boom in! (over klimbomen)
- Binnen de lijntjes (over spelen in georganiseerd verband)
- Vieze beestjes en groene vingers (over spelen in de natuur)
- Wassen op 90° (over spelen en vuil worden)
- Zwig Kleine! Speel in stilte! (over tolerantie en 'overlast')

*We wensen je veel leesplezier, maar vooral VEEL SPEELPLEZIER!
De redactie*

MAG
IK
BUITEN
SPELEN?

OVER SPELEN IN NIET- GEORGANISEERD VERBAND

KIJK DAAR! KINDEREN DIE BUITEN SPELEN!

Er spelen nog maar half zo veel kinderen buiten als twintig jaar geleden, en pedagogen maken zich daar zorgen over. Vinden kinderen het misschien zelf gewoon niet meer cool? Tuurlijk niet: wie wel eens in contact komt met kinderen, weet dat zij eigenlijk vragende partij zijn om buiten te spelen. Natuurlijk voelen kinderen zich weleens aangetrokken door de warmte en de gezelligheid van het binnen spelen. Anderzijds: eens kinderen buiten zijn, denken ze niet meer aan de tv, de gameboy of chatten...

Blijft het feit dat pedagogen zich zorgen maken... Onderzoekers waarschuwen voor lichamelijke, sociale en verstandelijke ontwikkelingen. Zich oriënteren, ruimte en snelheid inschatten, sociale vaardigheden, rolverdelingen, assertiviteit... het zijn maar enkele aspecten waarop het buiten spelen een positieve invloed heeft.

DE TENDENS KEREN

Wanneer kinderen dan nog eens aan buiten spelen toe komen, is dat al te vaak in een 'veilige omgeving' (in de tuin thuis of bij vriendjes) en/of onder toezicht (schoolspeelplaats, ouders, kinderopvang, speelplein, jeugdbeweging). Maar kinderen moeten ook de kans krijgen om er op eigen houtje op uit trekken, om zelf initiatiefnemer te zijn, om te spelen op hun eigen manier, op hun eigen tempo... Want voor we het weten nemen we kinderen, met onze georganiseerde speelkansen, teveel bij het handje. Ervoor zorgen dat er tijd en ruimte is om kinderen buiten te laten spelen, en dat zonder voortdurend toezicht, is een opdracht voor de samenleving!

KANSEN GEVEN AAN HET BUITEN SPELEN:

LOKALE ACTIES

Er zijn tal van initiatieven te bedenken om het buiten spelen 'in de watten te leggen':

SPEELRUIMTE VOORZIEN

Gemeentebesturen kunnen (onder de enthousiaste aanmoediging van ondermeer een jeugdraad) een speelruimtebeleid met ambitie en met visie voeren. Dat betekent: niet zomaar speelruimte inplanten waar er plaats is, of waar een opportuniteit zich aandient, maar een goed doordacht gemeentelijk plan maken (met aandacht voor spreiding en inplanting van speelruimte) waar ruimte is voor vele soorten speelplekken (grote en kleine, maar ook terreinen die er heel verschillend uitzien):

- Speelterreinen met een speeltuinachtig karakter spelen vaak een centrale rol in de hoofden van volwassenen. Ze zijn zinvol, maar er zijn ook andere mogelijkheden...

- Speelterrinen met een avontuurlijk natuurrijk karakter: plekken om te 'ravotten'. 'Speelbossen' vallen hier bijvoorbeeld onder. Die zogenaamde avontuurlijke, natuurrijke terreinen bieden sterke speelkansen, en zijn helaas te zeldzaam. Elke gemeente zou dergelijke ruimtes moeten hebben.
- Een van de andere aandachtspunten in zo'n plan zijn sportgerichte thema's:
  - Hoe zien we de ontwikkeling van het skatebeleid in onze gemeente?
  - Willen we vrij toegankelijke veldjes voor basketbal en/of voetbal? Hoeveel? waar?
  - ...

ANDERE PUBLIEKE RUIJITE, 'OOK VOOR KINDEREN'

Je hebt uiteraard geen ingericht speelterrein nodig om te spelen. Op heel wat publieke plaatsen zijn kinderen medegebruiker en kunnen zij spelen, zonder dat het ingericht is om te spelen: het plein voor de kerk, een parking (het lege gedeelte), een stadspointje (tussen geparkeerde auto's...). Wanneer men reeds bij de ontwikkeling van dergelijke ruimte aan kinderen denkt, zal dat ongetwijfeld een meer 'kindgericht' plan opleveren.

Verder zijn er tal van informele plekken (braakliggende terreinen, leegstaande verkrotte gebouwen, een beekkant enzovoort): vaak schitterende plekken om te spelen. Natuurlijk is het soms niet mogelijk (of niet wenselijk) om deze te gaan 'formaliseren'. Ze zouden dermate moeten worden aangepast (bijvoorbeeld omwille van de veiligheid) dat hun karakter verloren zou gaan.

© Steunpunt Jeugd

"Beste jeugdwerker, jij hebt een win-win-sleutel in je hand. Als jouw jeugdwerking het buitenspielen mee ondersteunt, komt buitenspielen meer in een positief daglicht en zal ook het jeugdwerk daar van kunnen profiteren: Als kinderen zich thuis mogen vuil maken, zullen ze dat meer dan waarschijnlijk ook in de jeugdbeweging mogen. Als spelende kinderen terug in het bos of in de straat getolereerd worden, dan is dit een voordeel voor zowel het jeugdwerk als voor individuele kinderen. Dus is het belangrijk dat het jeugdwerk -al dan niet als intermediaire speler- niet alleen zijn eigen belangen verdedigt in het hele buitenspeel-verhaal, maar ook deze van individuele spelende kinderen."

Trees De Bruycker,
Afdeling Jeugd en Sport

RUIMTE OM TE SPELEN EN DE RUIMTELIJKE PLANNING

Nieuwe speelkansen ontwikkelen.

Ervoor zorgen dat waardevolle speelkansen niet verloren gaan!

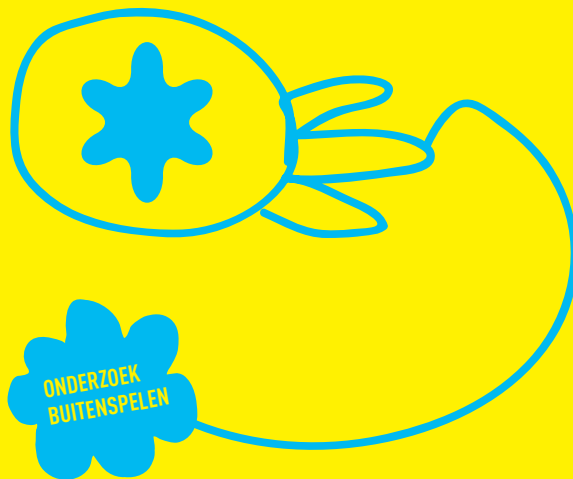
Hiermee zitten we op het terrein van de ruimtelijke planning.

Men zegt wel eens: "Alles wordt volgebouwd en daardoor gaat er ruimte voor kinderen verloren!" Zeker waar, maar anderzijds is een gemeente wel met ruimtelijke planning bezig! Dat betekent dat er niet zomaar wordt volgebouwd, maar dat men op een planmatige manier moet tewerk gaan. Ruimtelijke planners zijn geen baarljke duivels die ervoor zorgen dat waardevolle speelkansen verloren gaan. Zij zijn in de eerste plaats bezig met kwaliteitsvolle ruimtelijke ontwikkeling. Dat betekent dus een ruimte waar ook kwaliteitsvolle plaats is voor kinderen.

Hier hebben de ruimtelijk planner en de jeugdwerker een gemeenschappelijke doelstelling. Jeugdwerkers die de belangen van spelende kinderen willen behartigen moeten hun drempelvrees overwinnen en het terrein van de ruimtelijke planning betreden.

Belangengroepen van volwassenen weten zich goed te organiseren en doen op een efficiënte manier aan netwerking. Voor kinderen ligt dat moeilijker. Jeugdwerkers zijn belangenbehartigers voor spelende kinderen, maar missen vaak de netwerken om op een efficiënte manier aan belangenbehartiging te doen. Daarom kan het zinvol zijn om zich te goed te omringen.

Ruimtelijke planning kent heel lange processen. Er wordt echt op lange termijn nagedacht over bestemmingen en verbindingen. Om de belangen van jeugd in te brengen in de ruimtelijke planning is het noodzakelijk er vroeg genoeg bij te zijn, zelfs wanneer de plannen een nog tamelijk abstract karakter hebben. Wacht dus niet tot de plannen klaar zijn om te zoeken naar een plaatsje voor kinderen, maar neem deel aan de fora en breng de belangen van kinderen in. Help de Ruimtelijke Planning nadenken over de kind- en spelgerichtheid van de publieke ruimte.

Kind & Samenleving voerde in 2008 (samen met het departement Humane Kinesiologie van de KU Leuven) een onderzoek uit naar het buiten spelen van kinderen, meer bepaald het niet-georganiseerde spel in de publieke ruimte.

- Hoewel kinderen blijven zeggen dat ze "dikwijls" buiten spelen, blijkt uit de observaties dat ze slechts half zoveel buiten spelen in het publieke domein als 25 jaar geleden.
- De verhouding tussen jongens en meisjes blijkt evenwichtiger geworden.
- De meeste kinderen werden geobserveerd op straat, maar de drukst bespeelde zones zijn goed ingeplante formele speelruimtes. Ook grotere pleinen en groene zones worden intensief gebruikt.
- Er werd veel meer regelspel en sociaal spel waargenomen dan in 1983, maar de creatieve spelvormen komen aanzienlijk minder voor.
- De helft van de bevroegde kinderen zegt dikwijls buiten te spelen in de eigen tuin: dat is dubbel zoveel als in het publieke domein.
- Kinderen van 6 tot 8 jaar vormen de grootste groep 'buitenspelers'.

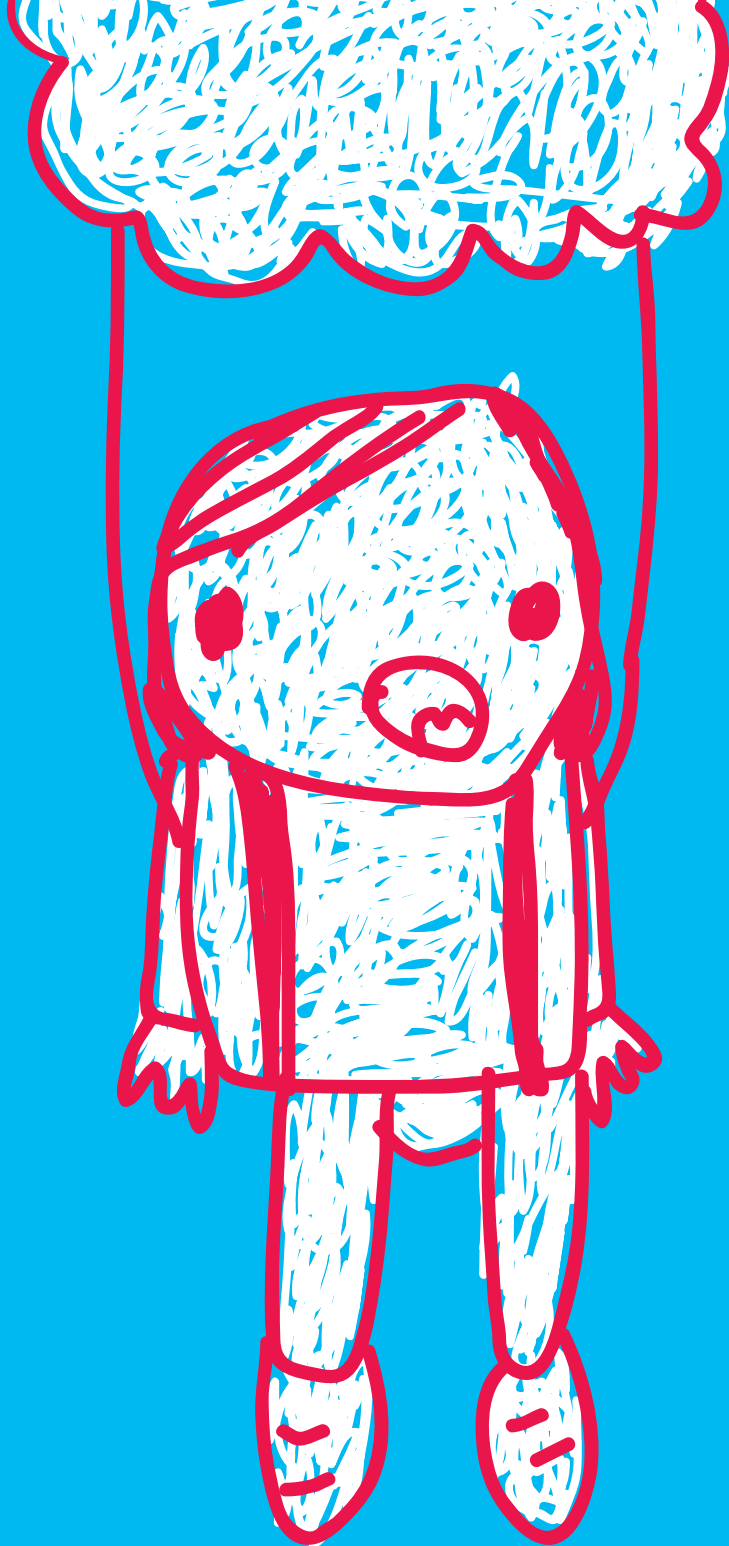
Je kan het volledige onderzoek downloaden op www.jeugdbeleid.be en www.k-s.be.

NO

RISK,

NO

FUN

DE LETTER VAN DE WET

HET UITBATEN VAN EEN SPEELTERREIN

Er bestaan wettelijke bepalingen om de veiligheid van speeltoestellen en de veilige uitbating van speelterreinen te garanderen. Daar moet iedereen zich natuurlijk aan houden. Maar al te vaak wordt gezwaaid met strenge normen, terwijl deze niet wettelijk verplicht zijn. De wet legt het volgende op:

- Elke uitbater van een speelterrein is verplicht een risicoanalyse uit te (laten) voeren. Worden er onaanvaardbare risico's gespot, dan moet de uitbater die eerst verhelpen door preventiemaatregelen (aanpassingen uitvoeren, toezicht voorzien, organisatorische aanpak...) voor hij zijn speelterrein kan openstellen voor gebruik.
- De uitbater van een speelterrein is verplicht tot regelmatig nazicht, onderhoud en controle van zijn terrein. En natuurlijk moeten mankementen die bij deze nazichten en controles worden opgemerkt zo snel mogelijk worden verholpen.

Vraag je dus eens af wie de uitbater is van jullie speelterrein. Is dat je jeugdvereniging zelf? Of het gemeentebestuur? Of is er een andere eigenaar of beheerder?

- Voor speeltoestellen bestaan Europese normen, die heel gedetailleerd zijn uitgewerkt. Koop je speeltoestellen die voldoen aan deze normen, dan kan je er nagenoeg zeker van zijn dat ze geen onaanvaardbare risico's met zich mee zullen brengen.

Sommigen eisen daarom dat alle speeltoestellen steeds voldoen aan deze normen, maar wettelijk is het enkel verplicht te zorgen dat er geen onaanvaardbare risico's bestaan.

Kortom: de wet stelt zeker niet dat alle risico's moeten worden verbannen van speelterreinen. Risico's maken immers onlosmakelijk deel uit van speelmogelijkheden. Een beetje risky is fun. Een goed speelterrein biedt uitdagingen en nodigt uit tot creatief spel mét een beetje risico. Op een goed speelterrein zijn echter geen onaanvaardbare risico's aanwezig, zoals bijvoorbeeld een klimrek vlak naast enkele betonnen paaltjes waar je met je neus op terecht komt wanneer je van het rek valt of springt!

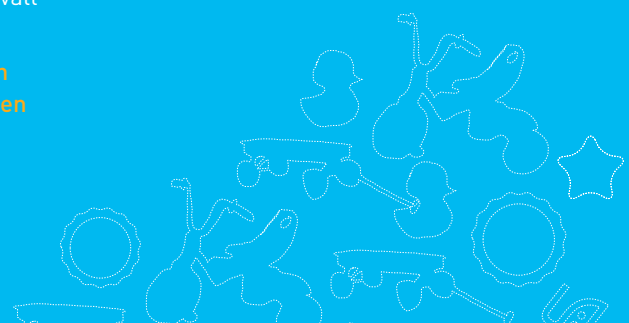
In het geval er iets gebeurt, weet dan dat de uitbater alleen aansprakelijk kan worden gesteld als er een 'orzakelijk verband' kan worden aangetoond tussen zijn 'fout' en het ongeval. Heeft hij geen fout begaan, dan kan hij dus ook niet aansprakelijk worden gesteld.

met

© Steunpunt Jeugd

© Steunpunt Jeugd

HET ORGANISEREN VAN 'RISICOVOLLE' ACTIVITEITEN

Allerhande 'avontuurlijke speelvormen' zoals een boomhut bouwen, timmeren, vlotvaren... zijn in principe 'gewone' speelvormen die aan bod moeten kunnen komen in het jeugdwerk. Het is duidelijk dat er een hemelsbreed verschil is tussen deze vormen van spelen enerzijds en activiteiten die extreme risico's inhouden anderzijds, zoals bijvoorbeeld bungeejumping, bergbeklimmen enzovoort. Voor dat 'niet-extreem avontuurlijk spelen' liggen geen wettelijke bepalingen vast.

VUISTREGELS:

- Een goede voorbereiding is een must. Schat vooraf de risico's goed in en neem maatregelen. Bedenk wat er mis zou kunnen gaan. Zijn de risico's onaanvaardbaar, pas dan je activiteit aan of laat ze niet doorgaan. Maar laat jullie creativiteit en zin voor avontuur niet het onderspit delven! Weet dat voor veel kinderen jullie activiteiten hun enige kans zijn om te durven en te doen. En dat ze veel beter onder jullie begeleiding deze ervaringen opdoen dan solo te gaan experimenteren.
- Voor zogenaamde 'extreme ontspanningsevenementen', zoals bijvoorbeeld 'death rides', zorg je voor voldoende begeleiders met kennis en ervaring. Is die bij jullie niet voorhanden, schakel dan professionele begeleiders in.
- Bij spelletjes met een zeker risico wakker je de competitiegeest beter niet aan. Grote haast of roekeloosheid kan je hier niet gebruiken. Leg liever de nadruk op samenwerking, het beleven van het avontuur of het aandurven van de uitdaging.
- Zorg ervoor dat je goed op de hoogte bent. Waarvoor zijn jullie verzekerd? Welke wettelijke bepalingen gelden er? Twee voorbeeldjes: Op tocht langs een straat zonder voetpad moet je met een grote groep steeds aan de rechterkant van de weg lopen. Bij voorkeur zorg je ook voor fluorescerende vestjes.
- Staat er 's zomers een zwembad op jullie terrein, weet dan dat je het water regelmatig moet controleren en verversen. Bij warm weer tieren bacteriën en algen welig in stilstaand water, en ze kunnen nare besmettingen veroorzaken wanneer kinderen dit vuile water binnenkrijgen.
- Speel je met vuur? Doe dit alleen met iets oudere kinderen en schat de sfeer goed in. Wanneer de kinderen 'gevaarlijk' beginnen te doen, stop je er beter mee. Hou steeds enkele natte dweilen en emmers zand bij de hand. Speel nooit met vuur in de buurt van licht ontvlambare materialen zoals een droog grasveld, struiken en bos, een papieren of synthetisch tafelkleed, gordijnen enzovoort. Zorg altijd dat het vuur na afloop van je spel volledig is gedoofd en dat de wind het niet opnieuw kan aanwakkeren.
- Geef bij een dropping altijd een (verzegelde) envelop met 'noodcoördinaten' mee. Als er dan echt iets scheelt, vinden de kinderen hierin de juiste route terug, het adres van hun eindbestemming en het telefoonnummer van iemand die hen kan komen oppikken met de auto.

BIJ ONS GAAT DAT ALLEMAAL NIET WANT...

- “Een avontuurlijke inrichting van ons terrein, met water en heuvels en een kampvuurplek? Onmogelijk! Ons terrein is eigendom van de gemeente, en de verantwoordelijke schepen wil geen risico’s nemen.” Counter de bezwaren met een degelijke risicoanalyse. Argumenteer. Neem de schepen mee naar een voorbeeldterrein en spreek er met de verantwoordelijke.
- “Wij zijn hiervoor niet verzekerd, wat als er iets gebeurt?” “De ouders doen hier altijd moeilijk wanneer kinderen eens iets tegenkomen.” Weet waarvoor je verzekerd bent en wanneer je aansprakelijk kan worden gesteld. Weet ook goed waar je mee bezig bent en schat vooraf de mogelijke gevaren van een activiteit goed in. Sensibiliseer ook de ouders en maak geregeld een praatje voor of na de activiteit. Zorg voor goede informatie over je activiteiten om te vermijden dat kinderen met sandaaltjes op dagtocht gaan of zich in communicakleren gaan uitleven tijdens de geplande modderspelen... En mits een goede voorbereiding is het echt wel mogelijk om eens een riskante activiteit te organiseren, zonder problemen!
- “Water op ons terrein? No way! Dat zal niet ‘passeren’ bij de inspecteur die de speelterreinen in onze gemeente controleert.” Ken de wettelijke verplichtingen (zie hoger) en zorg voor een risicoanalyse waaruit blijkt dat je over alle mogelijke risico’s hebt nagedacht en waarbij ‘aanvaardbare risico’s’ niet verboden zijn. Benoem bij de inrichting van een nieuw terrein niet alles meteen als ‘speeltoestel’ of ‘speelterrein’. Een natuurbosje, een vijver of poel, een natuurlijk terrein, een zelfgemaakte ‘uitkijktoren’ of een ‘vogelobservatiehut’ bieden fantastische speelmogelijkheden zonder dat deze de aandacht trekken van een overijverige inspecteur van de speeltoestelnormen...

© Emma Thyssen

GOE GESPEELD!

“Liever gevaarlijk spelen dan veilig vervelen!”

(Sigrun Lobst, ontwerpster van De Speeldernis in Rotterdam)

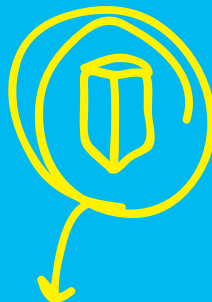
“Het leven zit vol gevaren. Daarom bereid je kinderen het beste voor op het leven door ze te leren hoe ze risico's zelf kunnen inschatten.”

(Fiona Danks & Jo Schofield in het boek 'Ga buiten spelen!')

“ We mogen de jeugd niet te zeer pamperen. Omdat we als ouders te angstig zijn voor alle mogelijke risico's, proberen we onze kinderen zo veel mogelijk af te schermen.

Er zijn kleuterscholen die niet meer met schaatjes durven te werken, omdat een kind zich eens in de vinger heeft geknipt. (...) Kinderen moeten juist de ruimte krijgen om af en toe eens op hun bek te gaan en minder aangename dingen mee te maken.”

(De Kinderrechtencommissaris in De Standaard, 25/03/2009)

INSPIRATIE- HOEKJE

www.speelidee.be

voor stoere stunts en uitdagingen (mét veiligheidstips voor begeleiders).

www.speelom.be

voor opleidingen voor het uitvoeren van risicoanalyses op speelterreinen, en voor bijscholingen over de meest recente Europese normen voor veilige speeltoestellen.

Brochure 'Veiligheid van speelterreinen'

(herwerkte versie 2006 is te downloaden op de website van het ministerie van economische zaken http://mineco.fgov.be/protection_consumer/consumentenveiligheid/files/16-Handboek_Veiligheid_van_Speeltoestellen_nl.pdf).

www.steunpuntjeugd.be/regelgeving

voor een databank met een heel gamma aan overzichtelijke fiches met voor jeugdwerkers relevante regelgeving.

www.k-s.be

Onderzoekscentrum Kind en Samenleving, met jarenlange ervaring en expertise, onder meer op het vlak van kinderen in de [publieke] ruimte.

Het boek 'No Fear. Growing up in a fear society'

van Tim Gill (meer info hierover op www.gubenkian.org.uk/publications/education/no-fear).

www.steunpuntjeugd.be/bosennatuur

voor informatie en regelgeving over spelen in bos en natuur.

www.klasse.be/ouders/11900/Buitenspelen-recht-op-vuile-knieen.

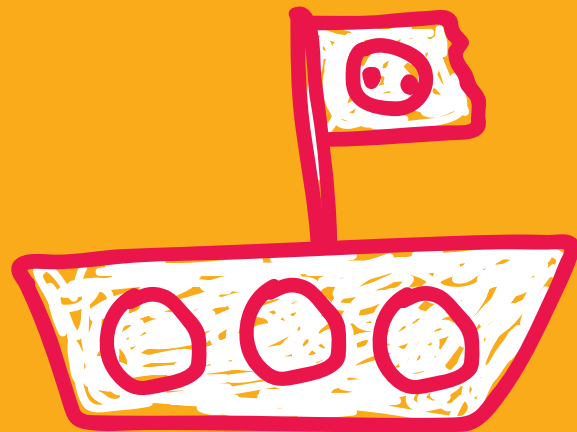
SCHIPPER

MAG IK

OVERSTEKEN,

JA OF

NEE?

Je hebt meer dan waarschijnlijk net als zovele andere kinderen wel eens schippermag-ik-over-waren gespeeld. Op de stoep bij oma en opa voor de deur, op een rustige straathoek tijdens een tocht met de jeugdbeweging...

Genieten van een spelletje op straat, leren om dat moeilijke kruispunt over te steken, zelfstandig naar het zwembad fietsen... Kinderen en jongeren hebben recht op voldoende (straat)plekken om buiten te ravotten én om zelfstandig naar speelplekken, de muziekschool of de jeugdvereniging te trekken.

“Activiteiten en ervaringen waarvan kinderen tien of twintig jaar geleden konden genieten zonder dat volwassenen zich er zorgen over maakten, zijn nu niet meer mogelijk. Het gaat om eenvoudige dingen zoals alleen in de buurt rondwandelen, alleen naar school gaan, fietsen, in de straten spelen...”

Tim Gill in Krax, vakblad van het jeugdwerk, 9e jaargang, nummer 1. Tim is jeugdwerkconsulent en auteur van het boek 'No fear. Growing up in a risk averse society' (2007).

**VEILIGHEID,
RUIMTE EN VARIATIE**

Veiligheid is een belangrijke voorwaarde om kinderen en jongeren ongedwongen buiten te laten spelen en om ze zich zelfstandig te laten verplaatsen. Deze bewegingsvrijheid kost vierkante meters: ruimte. Voeg daar nog een snuifje leuke oversteekplaats aan toe, een 'specialleke' op het voetpad, of anders gezegd: voldoende variatie!

Wil je je graag toespitsen op een van deze drie voorwaarden, verlies de overige twee dan niet uit het oog! Immers: bewegingsvrijheid staat voor de som van veiligheid (V), ruimte (R) en variatie (v).

$B = V + R + v$, voilà!

**GEEF ZE
DE RUIMTE!**

Naast officiële speelplekken zijn er nog heel wat mogelijkheden voor kinderen en jongeren om zich uit te leven. Denk maar aan de supermarktparking of de schoolspeelplaats na sluitingstijd, het T-kruispunt in een rustige woonwijk, het extra brede voetpad naar het zwembad of de wegens wegenwerken tijdelijk onderbroken straat. Veel 'ruimte' verdwijnt echter. Kinderen en jongeren zijn daardoor steeds meer aangewezen op formele speelplaatsen én op de straat. Deze laatste is niet altijd veilig genoeg om op te spelen of om te gebruiken om naar de speelplekken te trekken. Voorkom dat er straks alleen nog maar ruimte is voor kinderen en jongeren op formele plekken, waar ze achter hekken (gekooid?) veilig mogen spelen. En waar ze door mama of papa naartoe gebracht moeten worden. Waak erover dat kinderen en jongeren de kans blijven krijgen om op en naast de weg te spelen!

STEEDS MEER OUDERS BRENGEN HUN KIND MET DE AUTO NAAR SCHOOL WANT DE OMGEVING VAN DE SCHOOL IS STEEDS GEVAARLIJKER OMDAT STEEDS MEER OUDERS HUN KIND MET DE AUTO NAAR SCHOOL BRENGEN...

**VARIEER EN
INSPIREER!**

Nieuwe materialen, een rijk kleurenpalet, een creatieve toets... en je krijgt plots een dino die opduikt uit het struikgewas, leuke in het voetpad verwerkte stapstenen, een heuse oversteekfant (mét een slurfglijbaan!) of een privacypleintje met paadjes en zitplekken. Inventief gebruik van materialen en kleuren die aanleunen bij de leefwereld van kinderen en jongeren spreekt hen aan. Daag kinderen en jongeren uit met mogelijkheden die hen aanzetten om de buitenruimte beter te benutten en ermee te spelen!

*de
oversteekfant*

GA ZELF AAN DE SLAG

- Kan je al eens gebruik maken van de straat om een activiteit te organiseren? Bijvoorbeeld een zeepkistenrace, een 24-urenloop, een zondagsmarktje...? Je kan ook steeds langslopen bij de jeugddienst met de vraag wat je moet doen om een speelstraat in te richten.
- Stel je eens mobiel op en strijk met je jeugdbeweging / speelplein neer op een 'ongewone' plaats!
- Bedenk leuke verplaatsingstechnieken om van A naar B te geraken!
- Stel een vervoersplan op voor je leden! Ligt er in jullie straat een school, dan werkten zij misschien al een schoolvervoersplan uit. Handig!
- Supporter voor carpoolen of, beter nog, stappen en fietsen!
- Concrete vragen over speelmogelijkheden of verkeer(sveiligheid)? Stap naar je jeugdraad en jeugddienst en leg ze hen voor.

ZET EEN STAPJE VERDER

Gebruik de motieven rond veiligheid, ruimte en variatie en stap (met je jeugdinitiatief) naar je gemeentebestuur!

"In een kindvriendelijke stad voelen kinderen zich op een positieve manier verbonden met de ruimte rondom hen. Door middel van een kindvriendelijk netwerk kunnen kinderen er vrij ongeremd en veilig spelen, mobiel zijn, experimenteren, vallen en opstaan."

(Yota! Manifest, studiedag: 'Spreken door ruimte', 27/03/2009)

- Heb je al gehoord van speelweefsel of kindlint? Dit zijn kindvriendelijke routes die formele en informele speelplekken met elkaar verbinden. Op een niet zo gevaarlijke weg (waar het niet geeft dat je ook nog wat speelt) zal het kind zelf meer durven en zijn ouders minder geneigd hun kind onder toezicht te houden. Ook jouw gemeente kan hier werk van maken.
- Richt jouw gemeente speelstraten in?
- Worden er maatregelen genomen die het verkeer temperen door het langs centrale assen te leiden? Ze gaan het sluipverkeer in woonwijken en verblijfsgebieden tegen.
- Ken je de voet- en buurtwegen, de zogenaamde trage wegen, in je gemeente? Door een plan op te stellen met het netwerk van deze wegen en het gebruik ervan te stimuleren, weten jongeren en kinderen beter hoe ze drukke wegen kunnen vermijden.
- Naast verkeersruimte moet de straat even goed een verblijf-, speel- & ontmoetingsruimte kunnen zijn! Houdt jouw gemeente rekening met deze verschillende functies bij de (her)inrichting van een straat?
- Wordt er al eens gekozen voor ondeugend, ander straatmeubilair?
- Is er oog voor voldoende veiligheid? Niet enkel ruimtelijke veiligheid is van belang, maar ook het veiligheidsgevoel an sich mag niet uit het oog verloren worden! Naast verkeersveiligheid moet er ook aandacht zijn voor sociale veiligheid en voor de ongewenste aanwezigheid van pestkoppen en vreemde figuren.

MOGELIJKE GEMEENTELIJKE PARTNERS!

De jeugdraad is de officiële spreekbuis van de kinderen en jongeren van jouw gemeente! Wil je je ei kwijt, heb je een idee of bekommernis? Dan kan je bij hen terecht! De jeugdraad geeft adviezen aan het gemeentebestuur om zo het beleid te beïnvloeden. De gegevens van jouw jeugdraad vind je het makkelijkst via de jeugddienst.

Ook je jeugddienst staat voor je klaar. Die volgt het gemeentelijk jeugdbeleid op en organiseert vrijetijdsinitiatieven voor kinderen en jongeren. Op de website van je gemeente vind je meestal een contactpersoon, een telefoonnummer en een e-mailadres.

De mobiliteitsdienst, dienst ruimtelijke ordening en stedenbouw en de technische dienst zijn de ideale partners om te betrekken bij jullie verhaal. Geef samen een boost aan jullie plannen!

INTERACTIEF BESTUUR: DE ONMISBARE RODE DRAAD!

Kinderen en jongeren kunnen een steentje bijdragen in de beslissingen over de (her)inrichting van de openbare ruimte. Ze zijn immers ervaringsdeskundigen! Een interactief beleid dat enerzijds rekening houdt met hun specifieke beleving, ervaringen, noden en behoeften, is op zijn minst op zijn plaats. Anderzijds moeten kinderen en jongeren gestimuleerd worden om effectief te participeren aan dit beleid: een gepaste begeleiding is hierbij essentieel. Zo kan je heel concreet een participatietraject opstellen in jouw gemeente. Kinderen en jongeren, jeugdraad, gemeentelijke diensten en beleidsverantwoordelijken treden in dialoog en bepalen gezamenlijk de beoogde resultaten. Laat het dus niet bij informeren, raadplegen of adviseren, maar engageer je voor pure betrokkenheid!

INSPIRATIE- HOEKJE

'Jeugdlokalen en verkeersveiligheid'

Werk maken van een verkeersveilige omgeving? In deze brochure vind je achtergrondinformatie en een stappenplan, concrete tips & tricks om aan de slag te gaan. Via lokalen@steunpuntjeugd.be kan je een exemplaar aanvragen, ofwel download je ze via www.jeugdlokalen.be (kies 'brochures').

'Handleiding Speelweefsel'

Een handleiding bij de opmaak en de beoordeling van plannen voor de publieke ruimte. Opgesteld door het team Speelruimtebeleid van de jeugddienst en de Plangroep Speelruimtebeleid van de stad Gent.

'Weet ik veel!'

Handboek voor kinder- en jongerenparticipatie' (2006) Een leidraad voor het opzetten van concrete participatieprojecten met kinderen en jongeren. Het losbladige handboek wordt geregeld geactualiseerd. Je kan deze uitgave bestellen bij Politea.

www.k-s.be

Kind & Samenleving werkt onder andere rond de thema's 'kindgerichte ruimtelijke planning', 'mobiliteit & verkeersveiligheid' en 'participatie van kinderen en jongeren'. Bovendien biedt hun ruimtelijke diensten en producten aan in verband met speel- en jeugdruimtebeleid! Naast onderzoek biedt Kind & Samenleving ook dienstverlening aan rond bovenstaande thema's. Gemeenten, ontwerp bureaus en organisaties kunnen steeds contact opnemen.

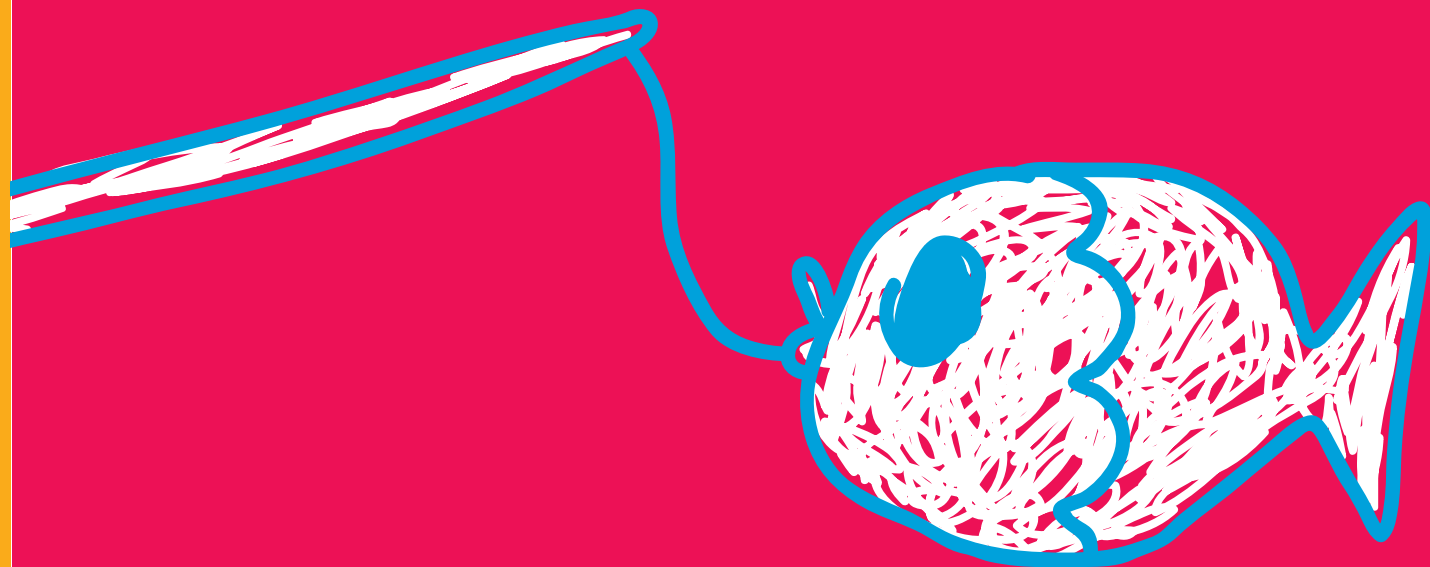
www.mobiel21.be

Mobiel 21 vzw is een centrum voor kennisontwikkeling, educatie en gedragsbeïnvloeding op het gebied van duurzame en veilige mobiliteit. In hun projecten en publicaties gaat heel wat aandacht naar (schoolgaande) kinderen en jongeren. Voorbeelden? Sam de Verkeersslang, Schoolroutekaarten, Vervoersautonomie van kinderen (10-13j.).

www.stadonderstroom.be

Met een gsm, gps-ontvanger en een kenniskaart speel je dit stadspel! Het klimaat wankelt; in vier teams ga je de strijd aan. Je terrein: de stad. Je missie: (over)leven.

JAVONTUURLIJK,
AVONTUURLIJK!

OVER AVONTUURLIJK SPELEN

Op safari naar de wilde beesten, op trektocht door het oerwoud, met een parachute van een hoge bergtop springen: allemaal behoorlijk avontuurlijke activiteiten! Maar geen dingen die kinderen op woensdagnamiddag vlug even doen en al evenmin standaardactiviteiten op het speelplein of in de jeugdbeweging.

Een namiddag gamen dan maar, om het avontuurlijke beest in je los te laten? Al die andere dingen zijn toch te gevaarlijk? Of te extreem? NOT!

Al eens bedacht dat er buiten een boom lonkt om in te klimmen, dat je met een zelfgemaakt vlot de lokale beek kan afvaren, dat zelfs marshmallows eten aan een kampvuurtje ook best een uitdaging is? Avontuur wacht inderdaad in het bos, maar ook aan je voordeur en op het voetpad en aan het kanaal – niet alleen op die hoge bergtop. Elke plek nodigt uit tot uitdaging en avontuur. Soms maken een scheutje fantasie en een dosis creativiteit van een 'doorsnee' activiteit plots een megacoole ontdekkingstocht, vol kansen om te experimenteren, te exploreren en om je eigen grenzen (te leren kennen en) te verleggen. Op avontuur? JAventuurlijk, TUURLIJK!

KEEP IT SIMPLE?!

Je mag het gerust ook wel eens kleinschaliger houden: je moet niet noodzakelijk op vlottentocht om je jeugddienst of ruimtelijke planner of schepen te overtuigen van de 'avontuurlijkheid der dingen'. Veel begint in je gewone werking en bij jezelf, er moet niet altijd een megaorganisatie aan te pas komen of massa's speelmateriaal. Je ziet dat trouwens ook als kinderen zelf spontaan aan het spelen gaan: het moet niet steeds groot-groter-grootst zijn, creativiteit en fantasie blijven minstens even belangrijk om iets 'avontuurlijk' te maken.

Kleine ideetjes kunnen ook best avontuurlijk zijn. Voordeel is dan nog dat die zeker ook voor jou haalbaar zijn. Een minilijstje ter inspiratie:

- in de zandbak gangetjes met water graven
- in de struiken je eigen kamp bouwen
- om ter dichtst bij de muur remmen met de fiets
- door een muur van papier lopen
- gaan vissen
- broodbakken op een stokvuur
- de piskwis
- wormen 'steken' met een riek (zowel om achter de flauweriken te zitten als om te voederen aan de kippen)
- een put graven (voor een ander)
- een put graven (en er zelf invallen)
- een echt geheimschrift uitvinden
- van een berg(je) racen (met de fiets, de gocart, een winkelkar, met de plastic...)
- zelf pijl en boog maken
- hockey spelen vanuit een hobbybox (je beide voeten staan dus op een vaste plek)
- over de beek springen
- door de haag springen
- een kaart tussen de wielen van je fiets om brommergeluiden na te bootsen
- chocolade over je tanden (ter bevordering van een boeventronie)
- blaaspijpijltjes schieten
- ...

VLOTTENTOCHT: AVONTUUR OP HET WATER

Op de plaatselijke beek, het kanaal, een vijver in het stadspark... Er zijn heel wat watertjes voorhanden om met een vlot op avontuur te gaan!

Je kan vloten op allerlei manieren gebruiken:

- Organiseer een vlottentocht in twee of meer groepen, en race om ter snelst.
- Tracht een afstand te overbruggen in een bepaalde tijd (een soort reis rond de wereld), waarbij het vlot een van de vele vervoermiddelen is.
- Je kan per vlot materiaal verscheppen van de ene naar de andere plaats.
- Speel zeeslag tussen twee teams op vloten.
- Bouw je eigen piratenschip/kamp op het water.
- Meer vloten betekent meer uitdagingen: probeer ongezien naar een ander vlot te zwemmen en daar een bel te luiden, probeer mensen van het andere vlot in jouw team te krijgen, verstopt in het midden van een vijver iets op de bodem wat je speelkameraad met het vlot moet ophalen...

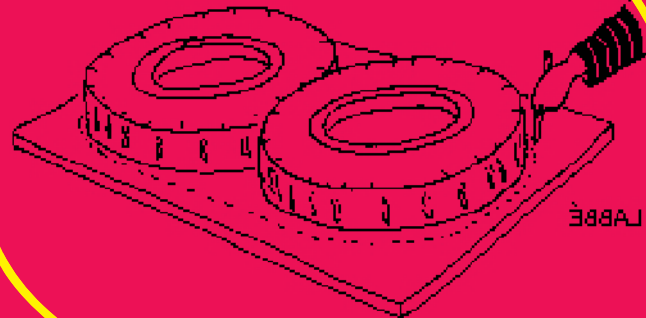
© KSA

BANDENVLOT

Met een paar stevige banden kan je al een vlot bouwen, weliswaar meestal maar voor 1 persoon. Dit is wel geen vlot om lange afstanden mee af te leggen: bij aanraking met een scherp voorwerp kunnen de banden gemakkelijk lek lopen. Voor korte afstanden of voor lichte kinderen kan het wel interessant zijn.

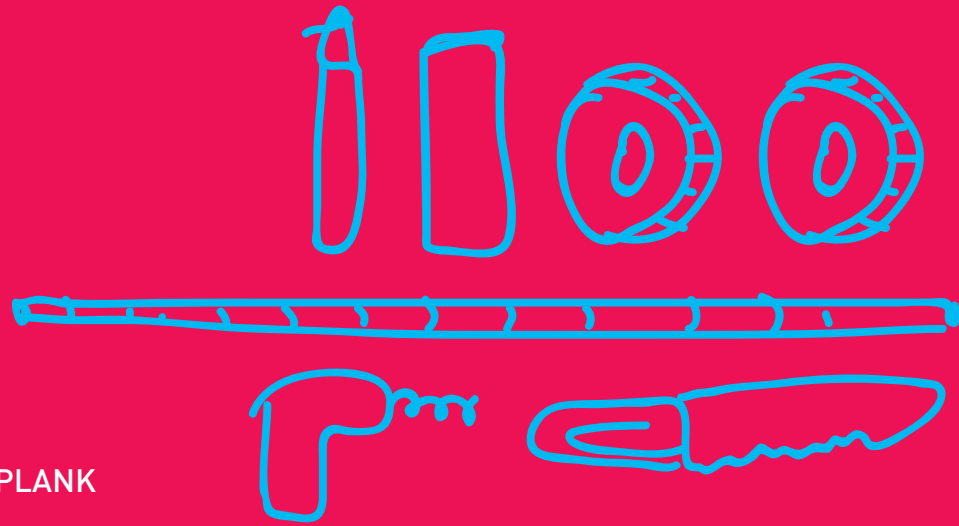
© KSA

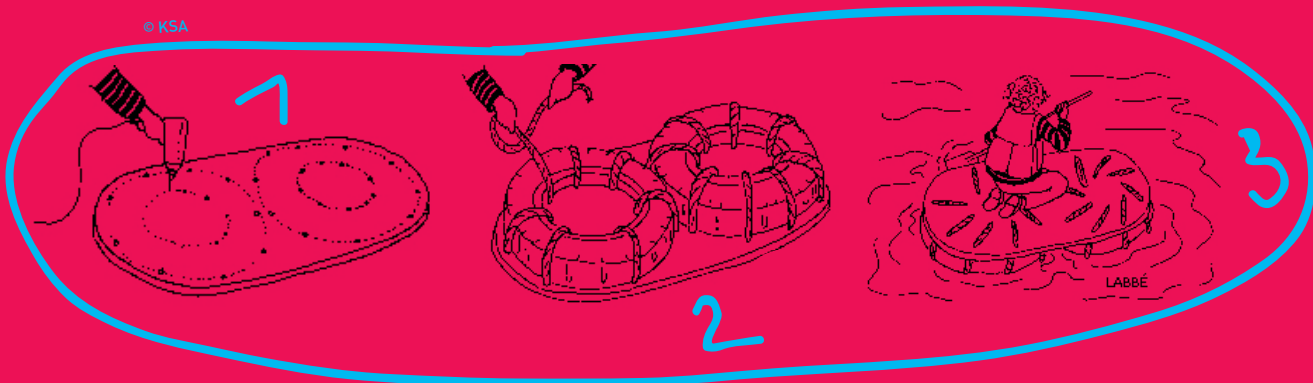
MATERIAAL →

- 2 STEVIGE BANDEN
- EEN GROTE HOUTEN PLANK
- STIFT
- HOUTZAAG
- BOOR
- STEVIG TOUW

- 1 LEG DE BANDEN OP EEN HOUTEN PLANK EN TEKEN MET EEN STIFT DE OMTREK NA.
- 2 ZAAG DE PLANK RECHT. BOOR EEN PAAR GAATJES IN DE GETEKENDE OMTREK VAN DE BANDEN. NU KAN JE DE BANDEN MET HET TOUW AAN DE PLANK VASTBINDEN (DOOR DE GAATJES).
- 3 ALS JE NU JE VLOT OMKEERT, DAN KAN JE ERMEE GAAN VAREN!

AVONTUURLIJK ONTDEK-JE-PLEKJE

Hoe kan je in een stad op avontuur gaan?
Is dat niet alleen iets voor het bos?

Nee, natuurlijk niet! Er zijn al enkele gemeenten die ook in de stad avontuurlijke plekjes voorzien. Ook in een aantal provinciale domeinen werden hiervoor zones uitgetekend.

Waarom daar niet zelf voor ijveren in jouw gemeente? Of op eigen houtje zo'n plekje of parcours creëren?

IDEETJES

- Creëer met strobalen en zwarte plastic een tijdelijke doolhof op het marktplein.
- Organiseer een sluipspel door de winkelstraten.
- IJver in de gemeente voor een apart wildernissenparcours in het stadspark of een speelzone in het bos: met stukken waar je in bomen mag klimmen, door de modder kan wroeten, kampen mag bouwen enzovoort.
- Stippel een fietstocht uit met onderweg allerlei avontuurlijke/creatieve opdrachten.
- Speel een gezelschapsspel of computerspel in het echt: avontuur verzekerd!

WIST JE DIT AL?

Een avontuurlijk ingerichte speelruimte geeft veel minder aanleiding tot ongelukjes dan bijvoorbeeld de klassieke 'grijze' schoolspeelplaats. Avontuur nodigt namelijk meer uit tot ontdekken en experimenteren en geconcentreerd bezig zijn, terwijl de grijze koer 'ruziespel' uitlokt!

AVONTUURLIJKE INSPIRATIE

Ravotveldjes, speelduinen, een klimparcours:

leuke praktijkvoorbeelden om inspiratie op te doen vind je op www.steunpuntjeugd.be/bosennatuur.

Ook op www.springzaad.nl vind je heel wat leuke ideeën om een omgeving zo in te richten dat ze de kans biedt om allerlei avonturen te beleven.

In het boek 'Jeugd bij Bosjes' vind je concrete informatie en tips voor de avontuurlijke inrichting van speelruimte. En dat hoeft heus geen heel bos te zijn: ook een speelplein, de omgeving rond een jeugdbeweginglokaal of een veldje in de buurt bieden al heel wat avontuurlijke speelmogelijkheden!

Zoek je een avontuurlijk buitenspel?

In de publicatie 'Buiten Benen' van InVerde vind je heel wat uitgewerkte activiteiten om avontuurlijk in open lucht aan de slag te gaan.

Op avontuur met de jeugdbeweging?

KSJ-KSA-VKSJ heeft het boek 'Openluchtlevens in de jeugdbeweging' uitgegeven, vol tips om op tocht te gaan, kampvuren te bouwen, een tentenkamp op te zetten enzovoort. Ook bij andere jeugdbewegingen vind je (gelukkig) wel avontuurlijke inspiratie.

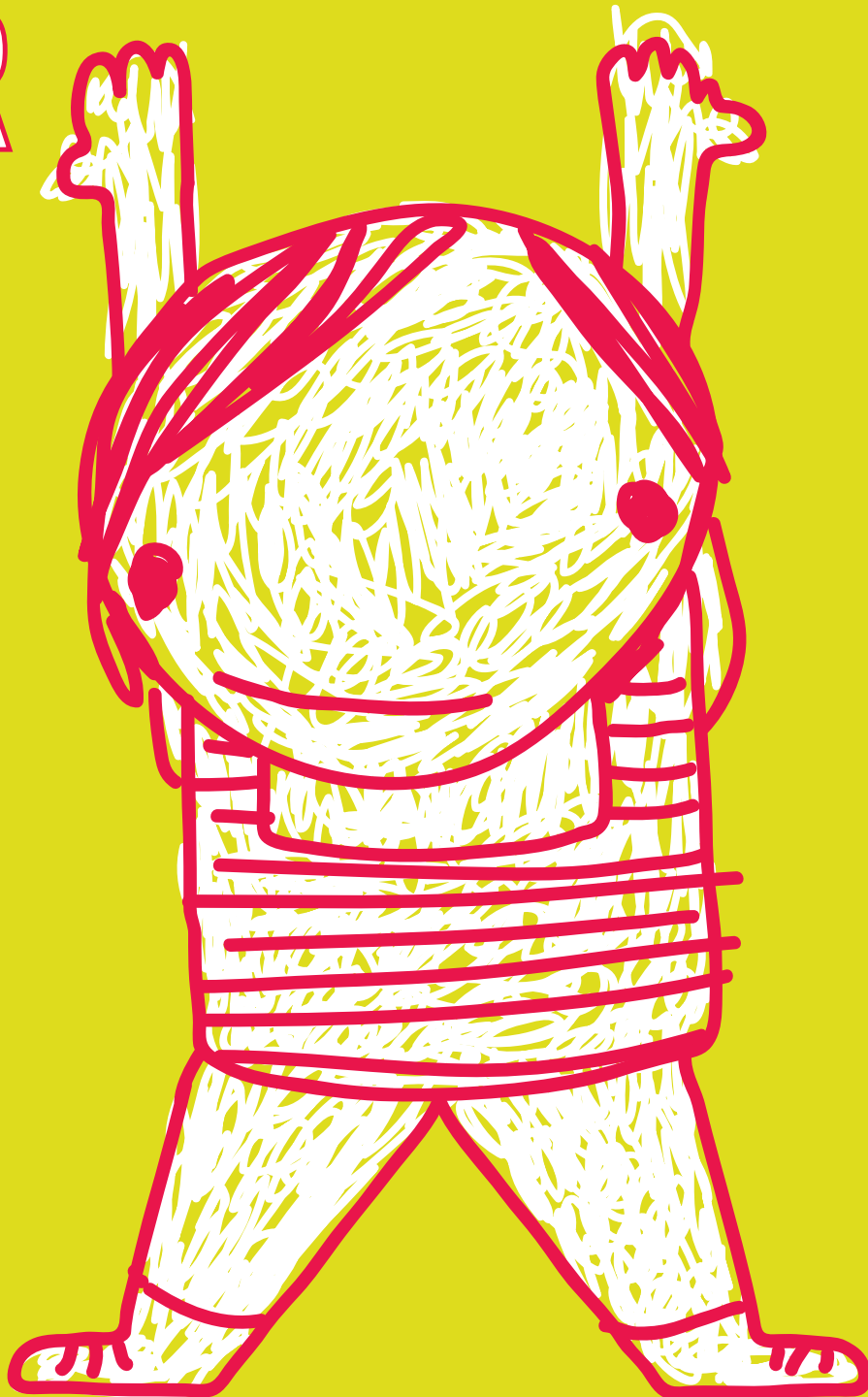
Avontuurideeën op het speelplein?

Ga eens een kijkje nemen op www.speelidee.be, een VDS-website vol inspirerende spelideeën, met onder meer de rubrieken 'uitdaging & avontuur', 'bouwen'...

jeugd bij bosjes

(SIDDER
EN
BEEF)
OMDAT
HET
GOED
VOOR
JE IS!

Je leest het al te dikwijls in de krant: bewegen en sporten is gezond, kinderen worden te dik, kinderen moeten meer bewegen, meer sport op school...

Het zal wel zo zijn, en da's best oké, maar onze boodschap is en blijft: we spelen vooral omdat het leuk is! Nèh.

Competitie hoeft niet vies te zijn.

Winnen en verliezen is eigen aan sport.

Ermee leren omgaan is iets anders.

Maar FAIRPLAY is wel een belangrijke waarde!

Sporten en spelen liggen niet altijd ver uit elkaar: ze zijn allebei in de eerste plaats plezierig. Spelen en sporten zijn soms één. Sporten vervaagt vaak tot spelen. Sporten en spelen, da's bewegen – en dus gezond, zowel fysiek als psychisch. Het kan ook allebei overal: sporten moet niet op een correct afgemeten terreintje: voetballen met een trui als goal, is dat sporten of spelen? Skaten, is dat sporten of spelen? Veel jeugdwerkactiviteiten zitten tjokvol met sporten. Dikwijls wordt de jeugdafdeling van een sportclub door de clubs zelf ook wel gezien als jeugdwerk.

Sport heeft een link met de geschiedenis van het spelen: openluchtturen van mutualiteiten, vroegere vakantiepatronaten (waar na de oorlog de kwaliteit van het verblijf werd gemeten aan de hand van het aantal kilo's dat men na de vakantie verdikt was), Bloso-subsidies als structurele subsidie voor het speelpleinwerk in de jaren 60-70...

**BEWEGEN
IS GEZOND!**

Een Nederlands overbruggingsplan wilde in 2005 de problematiek van overgewicht en obesitas aanpakken met deze 5 actiethema's:

- borstvoeding stimuleren,
- buiten spelen stimuleren,
- ontbijten stimuleren,
- zoete dranken reduceren,
- tv-kijken reduceren.

Bewegen is gezond en noodzakelijk om het lichaam in conditie te houden. Specifiek voor jongeren [min 60'/dag voor -18j; 30'/dag voor +18j]:

- sterke botten opbouwen,
- gezonde gewrichten,
- sterk hart,
- goede mentale gezondheid,
- voorkomt obesitas.

**BUITEN SPELEN
ZET KINDEREN
AAN TOT MEER
BEWEGING.**

ELF VOORDELEN VAN BUITEN SPELEN

- 1** Buiten spelen betekent bewegen: hinkelen, touwtje springen, klauteren, voetballen, fietsen... Daardoor ontwikkelt een kind zich lichamelijk vlotter, werken zijn of haar hersendelen vlot samen en zal het kind ook beter lezen, schrijven...
- 2** Buiten spelen leert kinderen ruimte, diepte, afstand en snelheid beter in te schatten.
- 3** Kinderen raken buiten hun energie kwijt. Ze mogen roepen, rennen en springen tot ze niet meer kunnen. Sommigen prijzen het daarom ook aan als een middel tegen zwaartlijvigheid.
- 4** Door buiten te spelen leren kinderen hoe de wereld rondom hen in elkaar zit. Groeien wortelen echt onder de grond? Hoe lang zou het duren voor glas vergaat?

buiten Spelen

GE

KUNT

DE

BOOM

IN!

OVER KLIM- BOMEN

“Met bomen kun je heel veel doen: ze leveren veel materiaal om mee te spelen, om er iets moois van te maken waarmee je dan weer een rollenspel kunt spelen, je kunt je er soms achter verstoppen, als er een paar bij elkaar staan kun je ‘boompje verwisselen’ spelen, je kunt erin klimmen en nog veel meer.”

(Van Dijk, 2007, Dank/Schofield, 2008)

Zowel in de stad als op het platteland vinden we bomen. Ze zijn ideaal om sociale en klimcapaciteiten te stimuleren. Verschillende psychologen zijn er het over eens dat **klimmen in bomen een positief effect** heeft op de ontwikkeling van kinderen:

- ontwikkelen van durf en doorzettingsvermogen,
- maar ook van voorzichtigheid,
- inschatten wat je wel of beter niet kunt doen,
- omgaan met het onverwachte,
- je leert aandachtig en veelzijdig bewegen,
- je leert op scherp staan en beseft dat klimmen niet zonder risico is en dat je goed moet opletten,
- het volhouden en de fysieke kick van ‘ik heb het gehaald’ is een belangrijke persoonlijke ervaring,
- daar hoog boven de grond, tussen de bladeren, kun je genieten van het uitzicht, geuren en geluiden, even onthecht zijn van de zorgen van alledag, fantaseren en dromen. Je kunt het gebeuren beneden met afstand bezien,
- ook de sociale ontwikkeling speelt mee: op elkaar letten en aanwijzingen geven, bijvoorbeeld voor het afdalen; waarschuwen. Ook leren dat je je niet moet laten opjutten door waaghalzen, maar je eigen afwegingen moet maken.

De vraag rijst snel: “Is dit wel veilig?” De Nederlandse organisatie Stichting Natuurbeleving bewijst alvast met haar activiteiten dat klimmen in bomen op een veilige manier begeleid kan worden. Zij organiseert verschillende activiteiten voor kinderen en jongeren omtrent natuurbeleving. Klimmen in bomen is daar één van.

KLIMRICHT- LIJNEN VOOR KINDEREN

De stichting stelde een lijstje op met kliminstructies voor kinderen. Bruikbare richtlijnen in het jeugdwerk en in een georganiseerde context:

- Vraag aan de boom of je erin mag klimmen (beschouw hem als je vriend).
- Beloof voorzichtig te zijn.
- Hou je altijd op drie punten vast: 2 handen, 1 voet; of 2 voeten, 1 hand.
- Steun bij voorkeur op 3 verschillende takken.
- Vermijd dode takken. Een dode tak heeft vaak geen schors en geen bladeren; vaak zitten er schimmels of paddenstoelen op.
- Toch een dode tak? Voel dan of hij je kan houden. Sta er altijd heel dicht bij de stam op, daar is hij nog het stevigst.
- Ga nooit hoger dan je durft. Het is geen wedstrijd, en je moet nog terug! Naar boven is makkelijker dan naar beneden! Kijk regelmatig naar beneden om te zien hoe hoog je zit en hoe je je daarbij voelt.
- Word je toch ineens bang, ga dan rustig zitten en haal diep adem met je buik. Daar word je rustig van. Als je niet weet hoe je naar beneden moet komen, roep dan om hulp.
- Klim met je gezicht/buik naar de stam toe. Ook bij het afdalen!
- Als het geregend heeft, is de schors en het mos erg glad. Niet klimmen!
- Je mag bij elkaar op bezoek gaan of samen in een boom klimmen.
- Let dan wel op dat je niet op iemands vingers gaat staan!
- Soms bepaalt de begeleider tot welke tak je mag klimmen. Hou je daaraan!

UITGANGS- PUNTEN VOOR DE BEGELEIDERS

Voor de begeleiders werden volgende uitgangspunten bedacht:

- De kinderen mogen pas in bomen gaan klimmen wanneer ze kliminstructies hebben gekregen.
- Alleen onder toezicht van de begeleiders mag er hoog in bomen worden geklommen.
- Als een kind erg hoog in een boom zit, vraag dan eerst hoe het met hem/haar gaat, check of hij/zij zich op zijn/haar gemak voelt, en zeg hem/haar daarna naar beneden te komen!
- Als een kind niet meer uit de boom durft te komen, klim er dan zelf in.
- Ben je zelf niet zo lenig? Vraag het dan aan een andere begeleider.

GOE GESPEELD!

K L I M

**ZOEK
EENS EEN
KLIMBOOM!**

Natuurlijk zijn niet alle bomen even geschikt om in te klimmen. Sommige zijn te zwak, andere hebben giftige blaadjes, andere hebben te weinig klimtakken...

Hieronder volgt een lijstje met boeiende 'klimbomen'. Zoals je zal zien, heeft elke boom andere speel-mogelijkheden. Zoek de beste klimboom in je wijk of buurt!

SPAANSE AAK

Vrucht lijkt op een 'neusklemmetje' • Zeer taai hout • Kan goed tegen **intensief klimmen** en ook tegen behoorlijk wat schaduw.

HAZELAAR

Zeker wat oudere exemplaren kunnen heel geschikt zijn, ook voor **schommelen en wippen** en om aan te hangen.

HAAGBEUK

Propellervruchten, ook geschikt om **pijl en boog** van te maken • Vooral exemplaren in een doorgeschoten haag kunnen uitgroeien tot indrukwekkende klimbomen • Door middel van 'hedge laying' ook horizontaal te vormen.

WEICHELBOOM

Kan onder druk van klimmende kinderen opgroeien tot een **beeldbepalende boom** in de stad.

VOGELKERS

Hiervoor geldt hetzelfde als voor de weichselboom.

WILGEN

Diverse soorten zijn geschikt • De struikvormers voor **kleinere kinderen** en de boomvormers, omdat ze makkelijk te knotten zijn en een groot regeneratievermogen hebben.

GEWONE VLIER

Hiervoor geldt hetzelfde als voor de hazelaar.

ZOMEREIK

Kan uitgroeien tot het oertype van een klimboom, mede door het grote regeneratievermogen. Veel **prachtige kromme takken**, ook afleggers zijn mogelijk.

IEP

Vanwege zijn geschiktheid als hakhout en vanwege de **taaiheid** van het hout.

ES

Vanwege zijn geschiktheid als hakhout en de **taaiheid** van het hout.

MISPEL

Vormt van nature al een **mooie vruchtboomvorm**.

GROVE DEN

Als vrijstaande boom (vliegden) natuurlijk het **prototype van de klimboom**.

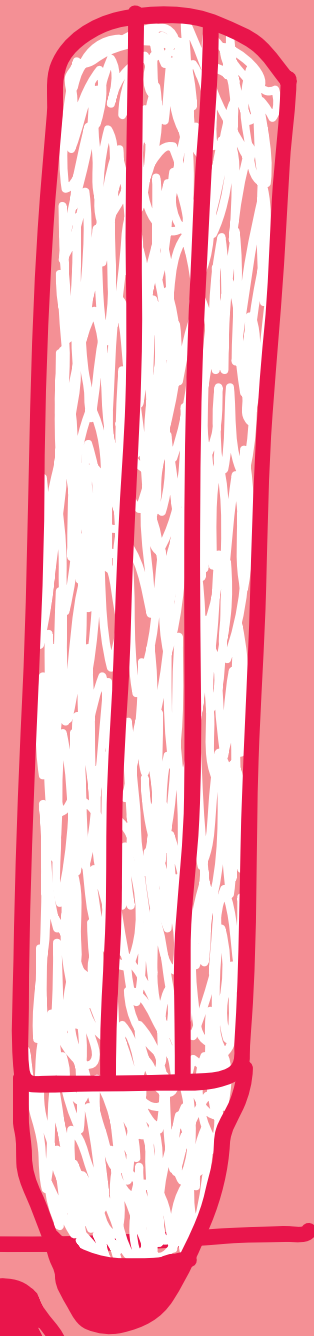
Bron: 'Klimbomen in de stad, gezonde ruimtevreters', Tuin & landschap 18/08/2008, Paula Klap

BINNEN

DE

LIJNTJES?

OVER SPELEN IN GEORGANISEERD VERBAND

WE MOGEN BEST WEL TROTS ZIJN OP 'ONS JEUGDWERK'!

Het speel- en vakantieaanbod in georganiseerd verband (jeugdbewegingen, jeugdverenigingen, speelpleinen, kampen) is erg groot in Vlaanderen, en kinderen en jongeren maken er ook graag gebruik van. Ze ontmoeten er anderen, ontdekken samen nieuwe dingen, tasten grenzen af, worden deel van een groep en maken samen plezier.

Het jeugdwerk is voor kinderen een plek waar ze kunnen 'ravotten', wat ze thuis misschien niet kunnen of mogen. Ze kunnen zich uitleven, zich vuil maken en lang buitenspelen. En dat samen met heel wat jongeren die zich vaak vrijwillig inzetten om dit elke week, elke maand of elke vakantie te realiseren.

Spelen in **georganiseerd verband** heeft andere kenmerken dan spelen in niet-georganiseerd verband:

- Er wordt gespeeld in een kader dat anderen (dan de spelers) creëerden.
- De momenten zijn afgelijnd in tijd. Je kan niet zomaar op eender welk moment naar het jeugdwerk gaan – helaas.
- Het biedt kinderen heel wat (speel)kansen: andere kinderen ontmoeten, samen spelen en heel wat sociale vaardigheden oefenen, zoals leren van elkaar, de kracht van een groep ervaren, zichzelf en de rol in de groep ontdekken.
- Sommige organisaties vertrekken ook vanuit een aantal normen en waarden die ze kinderen willen meegeven, zoals respect voor de natuur en voor elkaar.
- Er zijn in deze organisaties **animatoren** aanwezig, die naast de omgeving en het materiaal ook extra speelkansen kunnen bieden aan kinderen. Speelkansen vanuit animatoren, stevig voorbereid of spontaan, ontbreken wanneer kinderen spelen in niet-georganiseerd verband – en dat is een grote kracht van het jeugdwerk.

Spelen in **niet-georganiseerd verband** is spelen in een kader dat kinderen zelf bedacht hebben. Ze komen elkaar tegen in het bos en gaan samen kampen bouwen. Ze ontmoeten elkaar op straat of op het plein en trekken op avontuur met de fiets of ze spelen alleen thuis in de tuin. Dat hoeft niet vooraf gepland te zijn en kan op elk moment wanneer kinderen er zin in en tijd voor hebben. Door het spelen op deze manier zelf te organiseren, krijgen kinderen de kans om initiatief te nemen, om plannen te maken en die ook uit te voeren. Ze bedenken creatieve oplossingen voor problemen en maken onderling afspraken. Animatoren zijn niet nodig. Kinderen organiseren zelf hun spel, leggen zelf de doelstellingen vast en bepalen zelf het verloop.

Nodeloos te zeggen dat – hoewel we het misschien wel eens vergeten – kinderen hier nog dubbel zoveel nood aan hebben. **Het jeugdwerk mag dus geen excuus zijn dat je één keer per week bovenhaalt:** "Voilà, nu hebben de kinderen nog eens buiten gespeeld." Goe gespeeld? Overal en altijd alsjeblief, ook buiten het jeugdwerk!

GOE GESPEELD? EEN GEZONDE MIX TUSSEN GEORGANISEERD SPELEN EN SPONTAAN SPELEN!

Het jeugdwerk kan zijn steentje bijdragen om kinderen meer vrijheid en ruimte te geven om overal en altijd écht goe te spelen! Op het speelplein kan die combinatie perfect worden uitgespeeld: de relatie met kinderen wordt dan helemaal anders bekeken. Het spelen van kind en begeleider is met elkaar 'verweven' en achteraf kan geen van beiden aanduiden wie nu precies wie heeft beïnvloed in het spelen. Kinderen krijgen op die manier kansen tot participatie en om een actieve partner in het spelen te zijn, meer dan enkel de consument van het spelen.

"JANNE – 8J – SPEELT
TIJDENS DE ZOMER-
VAKANTIE THUIS IN DE
TUIN GRAAG 'CHIRO-
KAMPJE' MET HAAR
KLEINE ZUSJE."

"MISSCHIEN WORDT DE SCHAT DAN WEL NIET
GEVONDEN, OF WORDT DE STOMME PRINSES
EINDELIJK OPGEGETEN DOOR DE DRAAK OF MOETEN
BEGELEIDERS DE LEVENTJES OVERBRENGEN EN ZIJN
KINDEREN DE TIKKERS."

IEDERE JEUGDWERKVORM HEEFT MOGELIJKHEDEN

- JOEPIE: de avontuurlijke fiets- en staptochten voor tieners van KSA-KSJ-VKSJ. Het doel is vooraf bepaald: stad X vinden. Groepen krijgen een plan mee met een aantal coördinaten en wat tochtspelletjes. Ze bepalen zelf hoe snel ze wandelen, wanneer, waar en wat ze eten, waar en wanneer ze zullen gaan slapen enzovoort. Elke groep vult zo zelf de tocht in.
- Ook het open speelaanbod dat je vaak in het speelpleinwerk terugvindt, is een manier om kinderen ruimte te geven in het spelen. Verschillende animatoren bieden tegelijk een activiteit aan; kinderen bepalen zelf met wie of wat ze zullen meespelen en voor hoe lang. De kinderen moeten niet deelnemen aan de activiteiten: ze kunnen ook gewoon een kamp gaan bouwen in de bouwhoek, een strip lezen of speelmateriaal ontlenen in de winkel.
- Werken met speelhoeken is ook een dankbare manier om elk kind op een toch behoorlijk georganiseerde manier kansen te geven om te spelen zoals ze willen. Een speelhoek is een afgebakende ruimte op je werkingplek waar kinderen kunnen spelen. Zo is er bijvoorbeeld de bouwhoek op een aantal speelpleinen, waar kinderen aan de slag kunnen met materiaal om zelf iets te creëren. En zo kan je nog heel wat hoeken bedenken: verkleedkleden, een creahoekje, een kookhoek enzovoort.
- Projectwerk biedt ook heel wat mogelijkheden aan kinderen en jongeren om zelf aan de slag te gaan en actief mee het spelen vorm te geven. Het bouwproject van Jeugd en Stad (JES) en heel wat mobiele speelwerkingen vinden goed het evenwicht tussen het organiseren van een aanbod enerzijds en het voorzien van ruimte voor kinderen en jongeren om actief deel te nemen aan de invulling van de activiteit anderzijds.

SPEEL JE MEE?!

Hoe kan je het best ondervinden dat spelen leuk is en dat kinderen zich daar helemaal kunnen in verliezen?

Juist, zelf meespelen natuurlijk.

Een leuke activiteit in elkaar boksen is één, die dan ook nog eens avontuurlijk en leuk en uitdagend maken is twee. Maar alle goede dingen bestaan uit drie: meespelen dus! Als je zelf meespeelt, ontdek je zelf ook veel beter wat leuk is, hoe je kan leren inspelen op wat de kinderen aanbrengen en hoe zij er (soms) op ingaan als jij nieuwe impulsen aanbrengt. Je hebt 'm door: het wordt nog leuker, nog gevarieerder, nog... als je zelf meespeelt. Sta dus niet aan de kant, maar maak jezelf ook vuil (echt wel leuk!), ondervind de fun, merk dat ieders betrokkenheid vergroot als je dat samen met je groep beleeft!

Trouwens je bent een 'animator' voor iets (je officiële titel is die van 'animator in het jeugdwerk'): als jij als animator wordt ingeschakeld om kinderspel te begeleiden, kun je maar best je naam waardig zijn en 'animo' en 'animatie' brengen en een bezieler zijn die speelkansen aanbrengt.

PAUZE?

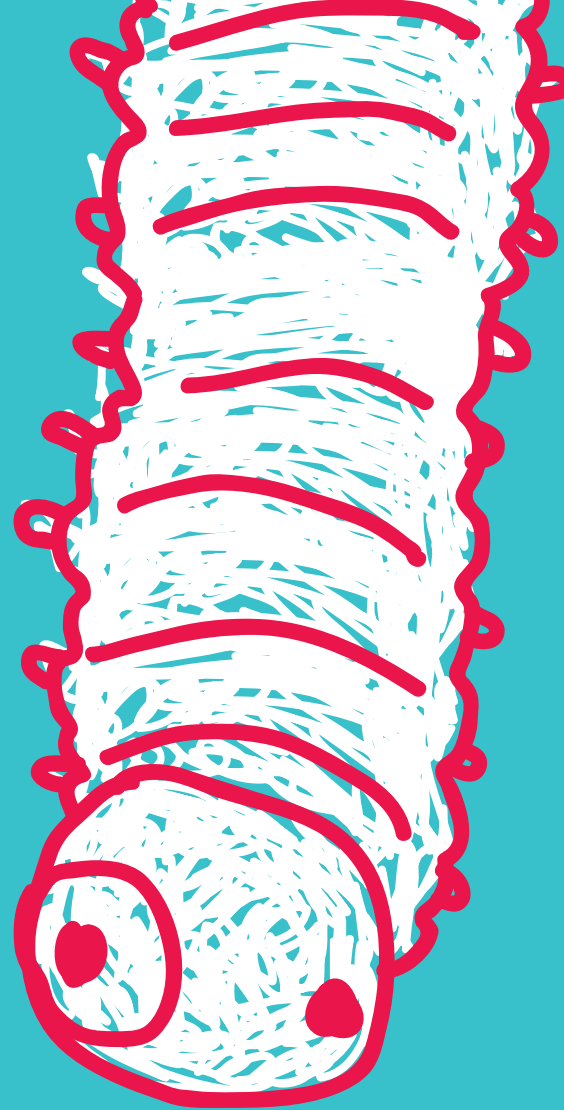
Op momenten dat er een pauze gepland wordt door animatoren, wordt er door kinderen dikwijls toch nog goe gespeeld. We zien dat kinderen ook deze tijd benutten om verder spelen, zonder begeleiding. En dat is logisch. Een vaste pauze tijdens de dag houdt voor kinderen niet noodzakelijk een speelpauze in. Kinderen spelen namelijk niet altijd binnen de lijntjes. Natuurlijk hebben alle kinderen af en toe een speelpauze nodig. Maar misschien niet noodzakelijk allemaal tegelijk om 16u, gewoon omdat wij dat zo vastgelegd hebben?

Binnen een afgelijnde activiteit of bestaande 'pauzemomenten' kan je er dus voor zorgen dat kinderen ook zelf initiatief kunnen nemen: bijvoorbeeld door hen materiaal of een terrein aan te reiken met een open speelfunctie. Dat wil zeggen dat het terrein op zich al voldoende speelmogelijkheden biedt. Of dat je dat materiaal wat vrijer kan gebruiken, dat je er makkelijk mee kan experimenteren. Zo heeft een gloednieuwe brandweerauto bijvoorbeeld een duidelijk afgebakende speelfunctie, namelijk brandweertje spelen. Het is moeilijk om andere dingen te bedenken die je met zo'n auto kan doen. Een wc-ontstopper (zo'n stok met rubberen zuignap) kan daarentegen voor meerdere doeleinden dienen. Die heeft een minder afgelijnde speelfunctie, waardoor je zelf kan kiezen waarvoor je hem gaat gebruiken.

GOE VOORBEELD

Op het speelplein van Wichelen worden de vieruurtjes niet uitgedeeld aan een lange rij aanschuivende kinderen, maar wordt er dagelijks een vieruurtjesterras geopend. Kinderen krijgen elke ochtend een polsbandje, dat ze vanaf de middag mogen inruilen voor een vieruurtje op het terras. Dat is de hele namiddag open, en kinderen halen hun koek of drankje op wanneer ze dat zelf willen (wanneer het voor hen past om een speelpauze in te lassen). Bovendien mogen ze zelf ook wat helpen en 'achter de toeg staan', want dat is nog leuker natuurlijk!

VIEZE
BEESTJES
&
GROENE
VINGERS

Het gaat hier niet over de ongerepte wildernis. Met natuur bedoelen we het groen en de beestjes in de buurt. Zomaar een beekje met wat gras op de oevers, enkele bomen die samen een klein bosje vormen, stenen in het gras waaronder honderden insecten huizen... Deze natuur kan je overal in België vinden. De natuur, die we opnieuw moeten leren waarderen, wordt door volwassenen vaak over het hoofd gezien. Kinderen weten die natuur wel nog te appreciëren.

HET BELANG VAN SPELEN IN DE NATUUR VOOR DE ONTWIKKELING VAN KINDEREN

Spelen in de natuur draagt bij tot de ontwikkeling van kinderen, zowel op emotioneel, intellectueel als sociaal vlak.

Kinderen zijn veel creatiever wanneer ze in de natuur spelen. De verschillende aspecten van de natuur, zoals een beekje, een boom... nodigen kinderen uit om zelf iets te verzinnen. Bij het verkennen en doorzoeken van de natuur gebruiken kinderen al hun zintuigen. Op deze manier verzamelen ze informatie. Door de verschillende aspecten van de natuur wordt hun vindingrijkheid, creativiteit en verbeelding gestimuleerd. Ze gaan steeds op zoek naar nieuwe speelelementen en hun nieuwsgierigheid wordt aangescherpt.

Bij het bouwen van een boomhut of een kamp maken kinderen niet zomaar een muur of een afdak. Ze leren de juiste materialen kiezen, gereedschap gebruiken, een plan uitvoeren in verschillende stappen... Dit alles met behulp van natuurlijke materialen, zoals takken, boomstronken, modder, bloemen... Ruw materiaal waaraan ze zelf betekenis en vorm geven. Kinderen genieten van dingen maken met dergelijke materialen en van het zoeken naar elementen die bij hun ideeën passen. Ze doen een beroep op hun verbeeldingskracht en inventiviteit; hun fantasie wordt geprikkeld. Zo leren ze problemen oplossen en worden ze zelfstandiger.

Kinderen die met vriendjes in de natuur een kamp bouwen, maken veel mee. Daar worden ze weerbaarder door. De natuur is een laboratorium waar ze dingen kunnen ontdekken en ermee experimenteren. Dat draagt bij tot een optimale ontwikkeling. Daarnaast leren kinderen die samen een constructie bouwen op een speelse manier samenwerken.

DE REALITEIT: KINDEREN EN DE NATUUR VANDAAG

Kinderen worden vandaag gezien als de webgeneratie. Uren brengen ze door achter het computer- en tv-scherm. Dat is een verarmde ervaring, omdat enkel de visuele zintuigen worden aangesproken. Door het aantrekkelijke digitale aanbod raken kinderen en jongeren vervreemd van hun eigen omgeving. De kinderen van vandaag kennen de natuur rondom hen niet.

De natuur is een concept geworden. Het is iets abstracts op een poster in de klas of in een documentaire van National Geographic. Kinderen komen via de school wel nog in aanraking met de natuur, maar meestal op een negatieve manier. Het gaat dan over de opwarming van de aarde, milieuvervuiling... Hierdoor denken kinderen dat ze alles weten over de natuur. Ze leren op school en via de computer dat ons milieu bedreigd is. Dit negatieve beeld zorgt ervoor dat kinderen bang zijn om iets fout te doen. Ze krijgen dus een misvormd beeld en durven niet meer met of in de natuur te spelen omdat ze in de media en op school niets anders horen dan milieuproblemen. Nergens krijgen kinderen de boodschap mee dat de natuur een bron van schoonheid en vreugde is. Dit is nochtans essentieel om liefde te ontwikkelen voor de magische wereld van de natuur.

Ons onderwijs draait vooral om het vergaren van kennis. Kinderen bezitten alleen maar kennis over de natuur; de beleving ontbreekt. Door een gemis aan beleving gaan kinderen niet meer houden van de natuur. Je kan pas van de natuur houden als je er van jongs af in en mee bezig bent. En het is belangrijk dat kinderen leren houden van de natuur. De kinderen van nu zijn namelijk de volwassenen die in de toekomst zullen moeten strijden om bedreigde diersoorten en landschappen te redden. Dat engagement begint bij het kleine, intieme contact in hun nabije omgeving. Dit contact met het kleine is nodig om het grote te kunnen waarderen.

Kinderen moeten dus weer in contact komen met de natuur van om de hoek. Het zou spijtig zijn mochten zij geen speciale plekjes hebben waarover ze kunnen vertellen aan hun toekomstige kinderen en kleinkinderen. Ieder van ons heeft wel zo'n 'special place', een plek in de natuur waaraan we mooie herinneringen hebben.

AANTREKKINGSKRACHT VAN GROEN EN BEESTJES OP KINDEREN

Door de vele speelaanleidingen die in de natuur aanwezig zijn, worden kinderen ertoe aangetrokken. Een terrein met hoogteverschillen en een afwisseling tussen open plekken en dichte begroeiing is zoveel leuker om in te spelen dan een klassieke speeltuin. Het zorgt ervoor dat kinderen steeds nieuwe dingen kunnen ontdekken, elkaar kunnen besluipen, verstopperdje spelen... Het terrein biedt kinderen ook de mogelijkheid om zich rustig terug te trekken en alles van een afstandje te bekijken.

Naast groene plekken in de omgeving hebben ook dieren een aantrekkingskracht op kinderen. Heel wat kinderen hebben van jongs af een huisdier waarvoor ze leren zorgen. Ze bouwen een vriendschapsrelatie op met hun huisdier. De liefde die jonge kinderen geven, krijgen ze in veelvoud terug. Deze huisdieren vormen natuurlijk maar een klein onderdeel van het dierenrijk. Kinderen kennen heel wat andere dieren niet. Ze staan ervan versteld hoeveel insecten er onder een steen leven. Het is belangrijk dat kinderen dit al spelend ontdekken, zodat ze weten dat we niet alleen zijn op de wereld.

NATUUR EN HET JEUGDWERK

In de jeugdvereniging komen kinderen gelukkig wel nog in contact met groen en beestjes. Welk spel is er leuker dan een bosspel? Wie durft er beweren dat hij in zijn kindertijd nooit met insecten heeft gespeeld bij de jeugdvereniging? Ervaringen uit je kindertijd in en met de natuur blijven je lang bij. Een jeugdvereniging biedt kinderen een veilige omgeving om op een ontdekkende manier te spelen in de natuur. Door die activiteiten buiten hun eigen tuin komen kinderen in contact met onbekende plekjes in hun dorp of stad. Lokale jeugdwerkers kunnen kinderen dus weer naar het groen en de beestjes in hun nabije omgeving leiden.

Maak van je eigen speelterrein een groen avontuur en breng de natuur dichterbij! Dat kan op een eenvoudige manier, door gebruik te maken van verschillende milieuvriendelijke materialen.

EN MOGEN WE NOG EENS STOUT DOEN?

Mogen wij hier ook heel even moreel incorrect zijn en ongehoorde dingen verklappen (die iedereen toch al weet)? Nee, dat doen we niet – dat hoort namelijk niet. En we geven dus ook geen voorbeelden, zoals plassen tegen een pisbloem (of tegen netels, of tegen een boom: wordt die daar ziek van?), of een tak afbreken, of kikkers opblazen, of vleugels en/of poten van insecten uittrekken, of insecten opsluiten in glazen potjes (maar iedereen heeft dat wel eens gedaan, en iedereen vond dat ook wel leuk). Maar: daar hebben we het hier dus niet over, want dat hoort niet. ☺

OOIT AL GEHOORD VAN? BEELDBUISKIND SCHARRELKIND ACHTERBANKGENERATIE WEBGENERATIE

"Leer je kindje al vroeg kennismaken met dieren. Zo leert het de gevaren wanneer het zijn vingertje uitsteekt, wanneer het de dieren eten geeft en wanneer het dieren afschrikt of ophitst."
(Raad van Kind & Gezin aan jonge ouders)

INSPIRATIEHOEKJE

www.natuurenbosspel.be

Ben je op zoek naar een leuk bosspel? Neem hier dan zeker een kijkje.

www.plattelandsklassen.be

Wil je meer te weten komen over het platteland? Op deze website vind je enkele leuke educatieve spellen om met kinderen de rijkdom van het platteland te ontdekken.

<http://speelgroen.lne.be>

Richt de omgeving van je jeugdlokaal op een natuurvriendelijke manier in. Breng met andere woorden de natuur naar je jeugdlokaal. Op deze website vind je meer informatie omtrent het project Speelgroen.

www.steunpuntjeugd.be/bosennatuur

Steunpunt Jeugd verzamelt alle info over bos en natuur voor jeugdwerkers.

Boeken en bundels

Naast websites bestaan er ook enkele boeken en bundels omtrent het thema. Enkele suggesties:

'Jeugd bij bosjes'

Een inspiratieboek met ideeën voor de aanleg en de inrichting van speelgroen.

'Het Kiekebosboek'

Een praktisch handboek voor bosvriendelijk spelen.

'Buiten Benen'

Een handboek voor natuurvriendelijk spelen.

'Het laatste kind in het bos'

Boek van Richard Louv dat gaat over hoe we onze kinderen weer in contact kunnen brengen met de natuur.

WASSEN

OP

90°

Een citaat van Thomas
op het speelplein:

“Morgen is het opendeurdag op het speelplein. We hebben een voorraad modderballen gemaakt maar ze moeten vandaag op, zodat de papa’s en mama’s ze niet zien. We hebben goed gegooid en als er iemand naar ons gooit maar het is ernaast, dan roepen we ‘mis-poes-appelmoes’. We hebben er ook een paar met hazelnoten in voor als het moet zeer doen. De zachte met een beetje water aan zijn onze olieballen.”

VUIL WORDEN
MOET!

Je ziet Thomas al thuis komen na zo’n dagje spelen... de sporen van het modderballengevecht duidelijk zichtbaar op de kleren. We kennen de mama van Thomas en hij heeft geluk! Zij vindt dat je aan vuile kleren kan zien dat Thomas ‘goe gespeeld’ heeft! Helaas redeneren niet alle ouders zo. Je kent ze wel, de mama’s en papa’s die hun spruit in witte communiekleertjes naar je werking sturen en verwachten dat zoon- of dochterlief hagelwit en kreukvrij terug thuis komt... recht uit een reclamespotje voor een of ander straf wasmiddel. Ze willen vooral dat hun autozetels proper blijven en zien op tegen het wassen-drogen-strijken. En dan moet ie vanavond nog eens een keer in bad!

Soms hoor je ook wel eens de redenering dat je van al dat vuile gedoe alleen maar microben opdoet en er ziek van wordt. Wat die ouders daarbij uit het oog verliezen is dat er echt wel een oorzakelijk verband is tussen hygiëne en de sterke toename van bijvoorbeeld allergieën in onze samenleving. Er zijn onder-tussen heel wat wetenschappelijke onderzoeken uitgevoerd die bewijzen dat ‘te proper’ leven ervoor zorgt dat de mens almaar minder weerstand heeft en bijgevolg almaar minder verdraagt ... hatsjie!

Vuil worden is dus zelfs wetenschappelijk verantwoord!

HET JEUGDWERK SPEELT VUIL SPEL

Een moddergevecht en daarna weer 'proper' worden op een glijbaan met bruine zeep, paintball met verf in de pistooltjes, met je gezicht in een kom water en daarna in een kom met bloem... Er wordt in het jeugdwerk heel wat 'vuil spel' gespeeld. Je ziet ouders geregeld verschrikt kijken wanneer ze hun bengel met de auto komen afhalen. Je hoort hen zo denken: "Hoe zal mijn achterbank er straks uitzien?" Of: "Nu moeten die kleren weeral de was in." En: "Gaan die grasvlekken nog wel uit die broek geraken?" De 'problemen' lijken soms onoverkomelijk, terwijl oplossingen vaak voor de hand liggen. Een voorraadje 'speelkieren' is snel aangelegd: gewoon minder weggooien. De meeste gezinnen hebben tegenwoordig ook wel een wasmachine en hoeven dus geen uren meer aan de slag met een wasbord om alles proper te krijgen. En die vuile achterbank is ook snel opgelost met een badhanddoek of beter nog... met een ritje op de fiets! Je merkt het: als jeugdwerk hebben we niet enkel ons aandeel in de opvoeding van de kinderen - het is soms ook nodig om ouders wat te 'heropvoeden'. En je mag als jeugdwerker gerust een standpunt innemen! "Sorry mevrouw, maar als ze niet vuil mogen worden, kan je misschien beter een andere vrijetijdsbesteding zoeken. Vuil worden hoort nu eenmaal bij spelen!" We moeten ons echt niet dubbel plooiën naar de wensen van de ouders wanneer die onredelijk zijn. Na elke activiteit onder de modder thuis komen en de zandkorrels uit je oren moeten peuteren, is ook niet echt de bedoeling natuurlijk. Het is een kwestie van een goed evenwicht te vinden.

"Op het speelplein hadden we wel eens zo'n kind, dat zich alle dagen liet ondergraven in de zandbak. De mama kon er gelukkig mee lachen: ze bracht op het einde van de vakantie een zakje zand terug."

GOE GEWERKT

Maar we mogen ook niet alle ouders en volwassenen over dezelfde kam scheren! Gelukkig zijn er ook heel wat mensen met een gezonde kijk op de zaak, wat ervoor zorgt dat er ook heel wat toffe initiatieven worden genomen. We denken daarbij aan scholen en kinderopvangplaatsen met een avontuurlijke buitenruimte, parken en domeinen die 'bespeelbaar' worden aangelegd (en die meer succes hebben dan de klassieke speeltuigen)... maar ook kleinere ingrepen zoals een handwaterpomp naast een zandbak of het bewust weglaten van verfborstels tijdens het schilderen, zorgen ervoor dat kinderen de kans krijgen om zich vuil te maken. Sommige initiatieven gaan hier zeer bewust mee om en vragen expliciet aan de ouders om speelkieren mee te geven, laarzen te voorzien... en in de zomer wordt iedereen met de tuinslang afgespoeld voor hij weer naar binnen gaat. Het vuil worden wordt met andere woorden soms zelfs georganiseerd. Door op voorhand na te denken over 'vuil worden' kan je ook al wat frustraties wegwerken. Het is immers een feit dat je lokalen niet proper blijven wanneer kinderen onder het zand binnenvallen. Je kan bijvoorbeeld een bufferzone voorzien waar iedereen het zand uit z'n schoenen kapt en zijn kleren afklopt, of op plaatsen waar het kan kiezel voorzien in plaats van zand, laarzen aandoen om in de plassen te gaan springen... Helemaal ideaal is het wanneer je bij het ontwerp en de aanleg van je terrein al over dit aspect nadenkt. Je kan er betrokken partijen zoals bijvoorbeeld het onderhoudspersoneel bijhalen, om samen te bekijken hoe mogelijke 'problemen' kunnen worden opgevangen.

En voor ouders? Naast de tips over speetkieren en een handdoek op de achterbank zijn er nog veel meer. Er bestaan wondermiddeltjes om grasvlekken uit broeken te krijgen, en als je de juiste stappen volgt, krijg je zelfs rode verf vlot uit de kieren (het rode pigment zorgt voor de grootste wasproblemen, maar niet wanneer je de kieren zes uur laat inweken, de vlekken er handmatig in lauw water met een sopje grotendeels uitwast en daarna de kieren in de wasmachine stopt). Het is een kwestie van de juiste trucs te kennen, en als jij ze als jeugdwerker kan aanreiken, ben je weer even 'een held voor vijf seconden'. Ken je de trucs niet, dan kan je misschien nog je vel redden met het volgende citaat: "De beste manier om met vlekken om te gaan is... ze graag zien!" Of bel eens naar tante Kaat...

'Vuil worden' is niet ongezond én je kan er op een goede manier mee omgaan. Maar er is meer... vuil worden is bovenal plezier! Wéten dat het niet erg is wanneer je vuil thuiskomt, geeft een groter gevoel van vrijheid. Je kan je volledig laten gaan tijdens het spelen en je kan je gewoon op 'je amuseren' concentreren. En laten we eerlijk zijn... dáár dient het jeugdwerk vooral voor! Dus, gá voor je zaak en bied een antwoord aan de propere samenleving! Awoert aan de serreplantjes, leve de modderqueen! Goe gespeeld!

GOE GESPEELD!

EEN LEUKE LINK

<http://www.buitenspeelbond.nl/main.html>

ZWIJG
KLEINE!
SPEEL
IN
STILTE!

ENKELE KRANTENKOPPEN

"Speelpleinwerking maakt te veel lawaai!"

(VRTnieuws.net – 17/01/2006)

"Rechter sluit Meense speelpleinwerking"

(Teletekst EEN – 17/01/2006)

"Spelen mag niet meer"

(Radio 1 De Wandelgangen – 17/01/2006)

"Verontwaardiging na sluiting speelplein"

(VRTnieuws.net – 18/01/2006)

"Speelpleinwerking wordt verboden"

(VTM.be/nieuws – 18/01/2006)

"Anciaux wil maatregelen na vonnis speelplein Menen"

(Radio 2 WVL – 18/01/2006)

"Anciaux wil kinderlawaai uit milieuwetgeving"

(De Standaard – 18/01/2006)

"Anciaux beschermt spelende kinderen tegen intolerantie"

(De Morgen – 19/01/2006)

"Commissaris kinderrechten verantwoordigd over sluiting speelplein"

(Het Laatste Nieuws – 18/01/2006)

Al deze krantenkoppen werden geformuleerd naar aanleiding van de veroordeling van de speelpleinwerking uit Lauwe (Menen), nadat de burens hadden geklaagd over geluidsoverlast van spelende kinderen op het speelplein. Helaas geen alleenstaand geval. Dat bewijzen deze extra krantenkoppen:

"Politie jaagt jeugd weg uit Hamse centrum"

(Het Nieuwsblad – 29/11/2008)

"Storend speelplein Oppem schuift op"

(Het Nieuwsblad – 10/01/2008)

"Lawaai spelende kinderen blijft overlast voor politie"

(Het Nieuwsblad – 20/12/2007)

"Proces tegen crèche in Mechelen van start"

(De Morgen – (De Morgen – 04/08/2008)

We kunnen zo nog even doorgaan met klachten tegen een openluchtwembad (Kortrijk), tegen een particuliere opvanginstelling (Brugge)... In 2008 werd zelfs gespeeld met het idee om het mosquito-concept over te nemen uit ons buurland Nederland. De mosquito is een technologisch snuffje dat irritante hoge tonen produceert om 'hangjongeren' te verjagen. Gelukkig bleef het bij een idee dat nooit werd uitgevoerd. De voltallige Kamer heeft aan de regering gevraagd om de mosquito te verbieden in België! Waarvoor dank...

KINDEREN
HEBBEN RECHT
OP SPELEN

In het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind staat duidelijk vermeld dat kinderen het recht hebben om te spelen:

“Artikel 31: Elk kind heeft het recht op rust en vrije tijd, op deelname aan spel en het culturele en artistieke leven.”

Natuurlijk beseffen we dat het spelen van kinderen sowieso geluid (‘lawaai’) met zich meebrengt, maar we kunnen niet verwachten dat kinderen in volledige stilte gaan spelen. We moeten kinderen de nodige ruimte bieden om voluit te kunnen spelen. Geef toe: spelende kinderen in de straat, wijk of op het pleintje zorgen zelfs meteen voor een vakantie-sfeer op deze locatie. En onrechtstreeks brengen ze ook mensen samen. Dan nemen we er toch maar al te graag wat speelgeluid erbij? Of niet?!

Onbekommerd kinderspel mag niet beperkt, laat staan verhinderd worden door de intolerantie van volwassenen. Laten we ook niet vergeten dat elke volwassene ooit kind is geweest.

LAST
VAN HET
NIMBY-
SYNDROOM?!

Volwassenen hebben nogal eens last van het NIMBY-syndroom (Not In My Back Yard = niet in mijn achtertuin). Het begrip wordt in de ruimtelijke ordening gebruikt om aan te duiden dat veel mensen wel gebruik willen maken van voorzieningen, maar er geen hinder van willen ondervinden.

Ouders willen dat de overheid steeds meer in kinderopvang investeert, maar willen tegelijkertijd niet dat die voorziening in hun achtertuin komt, want misschien zorgt dat kinderdagverblijf wel voor lawaai-overlast.

WAT ZEGT DE WET?

Veel klagers gebruiken de VLAREM-wetgeving om gelijk te krijgen. De VLAREM heeft het over geluid voortgebracht door transport, laad- en losverrichtingen, verkeer, het opwarmen en laten draaien van motoren op het terrein van de inrichting, evenals het lawaai van het in- en uitgaande verkeer. Het geluid van spelende kinderen valt hier absoluut niet onder en het is nooit de bedoeling geweest om met deze wet het spelen van kinderen aan banden te leggen.

Voor de situatie op het speelplein in Lauwe baseerde de rechter zich op de ruimtelijke ordening. Volgens de rechter (in eerste aanleg) hoorde het speelplein niet thuis in een woongebied. Wat is een woongebied? Dat wordt nergens in detail beschreven, maar uit een omzendbrief van 8 juli 1997 kunnen we afleiden dat naast de woonfunctie ook de functies die complementair zijn met of inherent verbonden zijn aan het wonen van mensen, in een woongebied passen. De rechter in beroep beklemtoonde dat spelen en wonen samengaan. Hij erkende het recht op spelen en alles wat daar onlosmakelijk mee is verbonden: ook joelen en enthousiast zijn.

En ondertussen deed ook de Vlaamse overheid haar duit in het zakje op het vlak van de ruimtelijke ordening: in het ruimtelijk uitvoeringsplan bij het typevoorschrift 'wonen' staat in de toelichting naast de typebepaling onder meer het volgende:

- Socio-culturele voorzieningen: cultureel centrum, gemeenschapscentrum, voorzieningen voor jeugdwerking, zwembad, eredienstgebouw, bibliotheek, volkstuintjes...
- Recreatieve voorzieningen: speelpleinen, sportvelden, sport- en fitnesscentra...

Wat simpel vertaald gewoon wil zeggen dat jeugdwerk bij de woonfunctie hoort.

Kan een buurman zich dan indekken door te verwijzen naar burenhinder?! De burgerlijke rechter zal een afweging maken en beslissen of een bepaald geluid al dan niet als overlast kan worden beschouwd. Hopelijk is er dan een kindvriendelijke rechter die vindt dat kinderen volop mogen en kunnen spelen.

HET KAN OOK ANDERS...

In Vlaanderen zijn er heel wat gemeenten die acties ondernemen om volwassenen bewust te maken van het recht op spelen van kinderen.

Gemeenten pasten hun APR (algemeen politie-reglement) aan naar het voorbeeld van de stad Dendermonde. Volgende zin werd erin opgenomen: "Een geluid wordt als niet-hinderlijk beschouwd wanneer dit het gevoel is van spelende kinderen."

De vzw Vriendenkring d'Hellicht uit Rotselaar (Vlaams-Brabant) heeft een nieuw verkeersbord ontworpen dat aangeeft dat spelende kinderen sowieso geen overlast kunnen veroorzaken. Het verkeersbord is een hart waarin spelende kinderen - figuurtjes van kunstenaar Geert Nys - staan afgebeeld.

'Spelen mag!', een campagne voor verdraagzaamheid tegenover spelende kinderen. De stad Genk werkte een 4-sporenbeleid uit:

- Het aanpassen van de politieverordening, zoals in Dendermonde.
- Het opzetten van een 'open dialoog' tussen jong en oud over verdraagzame speelterreinen. In de wijk Winterslag voerden kinderen en volwassen aan de hand van verschillende methodieken gesprekken, om zo te komen tot een gemeenschappelijk idee.
- Het verspreiden van het campagnebeeld (spandoeken, posters, buttons, placemats, ballonnen, promospotje met een BV...).

verder lezen

GOE GESPEELD!

Stilaan worden spelende kinderen een bedreigde soort: ze mogen geen lawaai maken, niks gevaarlijks doen, niet vuil worden... Met deze publicatie heb je een pleidooi in handen voor écht spelen: over GOE spelen, zonder de 'd' want spelen is ook nooit 'af' of 't is soms met een hoek af...

Goe Gespeeld! is een VIRUS-project van:

Met steun van de
Vlaamse overheid

VERENIGING
VLAAMSE
JEUGDIENSTEN
EN -CONSULENTEN vzw

KARUUR
ONDERSTEUNT LOKALE
JEUGDPARTICIPATIE

